ASCANII TORRII
THEOLOGI
ROMANI
Pro
LIBERTATE ECCLESIASTICA
AD GALLOFRANCVM
APOLOGIA.

ROMAE,

Apud Bartholomæum Zannettum. M.D.CVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur ſi placet R.P.M. Sac. Palatij.
B. Epiſc. Arim. Viceſg.

Imprimatur. Fr. Paulus de Francis de Neap. Magiſter & Socius R.P. Magiſtri Sac. Pal. Apoſt.

ASCANIVS TORRIVS GALLOFRANCO.

TAMETSI tuam, Gallofrance, in Venetorum cauſa diligentiam ſingulari cum eruditione coniunctam, quod Eccleſiaſticam libertatem oppugnet, probare omnino non poſſum, hactenus tamen laudo, quod non, vt plerique alij, priſtinæ, atque auitæ religionis decreta, neque catholicorum dogmatum ipſa propemodum fundamenta compellis, & modeſtam defenſionem, cum pia, & ſalutari adhortatione coniungis. Facis tu quidem, quod amicos, & (vt ipſe loqueris) fœderatos defendis, beneuole, quod diſputationem tuam, non vulgari ſcientia, doctrinaq. confirmas, ſapienter, quod ea, quæ dicis ornata, & perpolita oratione explicas, diſerte, quod neminem aculeato, nedum contumelioſo dicendi genere perſtringis, modeſte. Quibus ego rebus, cum mirifice ſum delectatus, tum incredibiliter dolui, te eius cauſſæ patrocinium ſuſcepiſſe, quam Eccleſiaſtico iudicio, olim ſæpius damnatam, & nuper, à S.D.N. Paulo V. dira execratione iugulatam, nemo catholicus, ſaluo iure, non dicam tueri, ſed non magnopere improbare poteſt. Itaque ſtatui, meam tibi hac de re ſententiam paucis, amiceq. indicare, vnaq. ad ea, quæ tu aduerſus Pontificiam cen-

ſtram obijcis, quam breuiſſime reſpondere, vt (quod tua indoles ingenij, pene certo polliceri videtur) rationum momentis plane perſpectis, in viam redeas, à qua nonnihil deflexiſſe videris:. & qua vales dicendi copia, docendiq. facultate, communes amicos moneas, vt ſupremum Chriſtianorum parentem, & Chriſti Vicarium, agnoſcant, & venerentur, eiq. quam catholica fides, & Chriſtiana pietas flagitat, obedientiam præſtent. Ita fiet, vt ſuam illi libertatem, Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſubiecti, ſartam tectam tueantur, Italiæ pacem, & tranquillitatem conſeruent, priſtinam ſuæ orthodoxæ fidei, ac religionis integritatem præſeferant, Chriſtianiſſimos, & catholicos Principes imitentur, Apoſtolicæ denique Sedis, optimiq. Pontificis benignitatem, ac beneuolentiam demereantur.

Prætermiſſa autem tua præfatione, in qua gliſcentibus malis, φάρμακον σοφώτατον promittis, ac ſpondes, & orationis lenitate, qualemcumq. atrocitatem ſubducere, ac veluti panchreſto medicamento, laborantes animos reficere, ac recreare te poſſe profiteris, tuam omnem diſputationem, in tria veluti capita diſtribuo; quibus ternas Venetorum leges ſuſcipis defendendas. Feres autem, opinor, æquo animo, vt iſtam tuam de re grauiſſima ſententiam, nonnullis Francogallis, eiſdemq. orthodoxis, vtcumque probari non negem, omnibus vero, vel etiam plurimis, certam videri neutiquam tibi concedam. Sic enim habeto, ne apud Venetos quidem, quorum maxime intereſt, omnibus ea videri, non dicam iure, ſed ſatis prudenter acta, quæ per hoſce dies, aut vſurpata ſunt,

aut

aut vulgo iactata, aut pro concione propoſita, aut typis excuſſa, ſed contra potius magnam bonorum partem, Apoſtolicæ ſententiæ æquitatem agnoſcere, & leges ſacris canonibus repugnantes, & Eccleſiaſticæ libertati aduerſas, merito fuiſſe damnatas, non ire inficias. Quamquam autem de Tertulliano, quem in Romanum Pontificem acriorem, & in Principes liberiorem fuiſſe ſcribis, non tibi prorſus aſſentior, quia tamen id ad cauſſam nihil pertinet, libens prætereo. Antequam autem ea dico, quæ cauſa poſtulat, indicabo breuiter pauca quædam, quæ tibi per imprudentiam excidiſſe videntur.

1 Principio igitur pag. 4. affers ex D. Gregorio verba quædam, quæ leguntur apud [a] Gratianum, ſed non animaduertiſti falſo tribui Gregorio, cum reuera ſint Iſidori, vt melius obſeruauit Burchardus.

2 Pag. 5. recitas verba [b] Irenæi, ſed neſcio quo iure multa de tuo addis, quæ apud Irenæum non leguntur. Minus autem apte colligis, Principes eſſe à Deo quia non ſint à Dæmone, quaſi non ſint prope innumerabilia, quæ neque Deo, neque Dæmone auctore, ſed hominum ſolum opera perficiuntur. Dixit quidem Irenæus mentitum eſſe Dæmonem, qui ſibi imperia partiendi ius, atque auctoritatem arrogauerit; quippe id eſſe diuinæ prouidentiæ eximium & ſingulare munus, ſed illam argumentandi formam, quam tu indicas, nullo modo attigit.

3 Ibidem ais Regem, nullum agnoſcere ſuperiorem in temporalibus, præter ſupremum illum Monarcham Deum. At [c] Innocentius, qui ab iſto dicendi modo non abhorret, Principes, ait, præter Romanos

[a] 11. q. 3. c. quatuor.

[b] lib. 5. c. 24.

[c] c. per venerabilem. qui fil. ſint legit.

nos

nos Pontifices, inter homines ſuperiorem non habere. Non igitur ſolum Deum excipere debuiſti, cum præſertim ad ſententiam Innocentij, communis [a] Theologorum conſenſus accedat.

4 Paulo poſt, & initio pag. 6. doces legem amortizationis iure Regio niti, atque adeo omnibus Principibus vi, ac iure ſummi imperij eſſe communem, & tamen pag. 9. ex tuo Seruino probas, illam ortum habuiſſe ex fiduciario, aut emphyteutico, alioue perſimili iure, quo prædia obſtringuntur, quod planius infra ſuo loco probabo.

5 Pag. 6. interpretaris c. iſtud [b] eſt. quaſi damnet quod [c] c. pudenda. probari videbatur, cum tamen nihil minus faciat Pontifex, ſed potius conqueratur conſuetudinem, quæ c. pudenda. admittitur, non fuiſſe ab Epiſcopo ſchiſmatico ſeruatam. Et quod magis mirandum eſt, tu ipſe pag. 15. vltro fateris duos illos canones, inter ſe non pugnare, cum reuera in vtroque canone Pontifex, quod contra receptam conſuetudinem actum erat, grauiter reprehendat, & damnet.

a D. Tho. 4. cont. Git. c. 76. lib. 3. de regim. Princ. c. 19. Durand. de orig. iuriſd. q. 1. & 3. Eru. de poteſt. Papa. §. ad euidentiã ſecundi. Palud. de poteſt. eccleſ. a. 4. §. ſed quia Papa. & a. 5. in fine. Valden. lib. 2. doctrin. fid. a. 3. c. 76. 77. 78. Turrecr. lib. 2. de eccl. à c. 113. ad finem. Caiet. in Apol. c. 13. Victor. relect. 1. de poteſt. eccleſ. Sot. in 4 d. 2 q. 2. a. 1. Nicol. Sander. lib. 2. de viſib. monarch. c. 4 Alber. Pigh. lib. 5. de eccleſ. hierar. contr. 16. Franc. Mairon. in 4. d. 19. Panor. & Nauar. c. nouit. de iudic.
b 11. q. 1.
c 24. q. 1.

6 Ibidem in fine perperam [d] verba Pauli recitas, & pleraque ex ingenio addis prorſus extra rem, & male omnino colligis, Rom. Pontificem in cauſa Mediolanenſis, & Aquileienſis Epiſcoporum, non fuiſſe curioſum, cum tamen non ſolum in conſuetudine, quæ exprimitur in c. [e] pudenda, ſed etiam in eius violatione, cuius eodem loco & in c. iſtud eſt. mentio fit, ſuam interpoſuerit auctoritatem.

d 2. ad Cor. c. 11.
e 24. q. 1.

7 Pag. 7. neſcio quo auctore affirmas, Synodum Aquileienſem à Gratiano Imp. indictam eſſe; cum tamen [f] certum ſit, numquam Imperatores Synodos

f Turrecr. lib. 3. de eccleſ. c. 8. Bellarm. lib. 1. de concil. c. 12. 13.

pio imperio indixiſſe; quamuis Eccleſiaſtica auctoritate indictas, ſuo patrocinio fouerint, idq. plerumque Epiſcopi magnificentius prædicent, qui vel Imperatoribus gratias agunt, quod Synodos conuocarint, vel eorum edicto, atque euocatione ſe conueniſſe affirmant. Imperatores enim Romanorum Pontificum iuſſa promulgabant, & qua plurimum valebant auctoritate promouebant.

8 Ibidem falſo Ambroſij Mediolanenſis verba, in alieniſſimum ſenſum trahis, quaſi Damaſum Pontificem à Synodo excludere voluerit; cum tamen omnis eius oratio ad Orientalium abſentiam excuſandam, tamquam minus neceſſariam pertineret, idq. aduerſus Palladium tumultuantem, & venerabilium virorum fatigationi parcendum eſſe contenderet.

9 In fine eiuſdem pag. cum multos recentiores auctores nominas, tum ais Iacobum Capellum, Aduocatum Regium, qui libellum ſuum Franciſco I. obtulit, vixiſſe ætate Philippi Valeſij, qui ante annos quinquaginta ſupra CC. obijt, quod non ſolum mirum, ſed plane incredibile videatur: quod ipſum de alijs nonnullis, quos ibidem laudas, poſſumus affirmare, ſi præſertim ijs annumeres Ludouicum Seruinum adhuc ſuperſtitem.

10 Pag. 10. [a] Auguſtini verba recitas ab [b] Iuone Carnotenſi magnopere laudata; ſed neſcio cur tibi in mentem venerit, non modo ea aliorſum trahere, ſed non pauca addere, quæ Auguſtinus ne ſomniauit quidem. Sed nec Iuo vllo modo addenda cenſuit.

11 Ibidem contra omnes [c] Canones affirmas, Templorum dedicationes Principum auctoritate, & ciuilium

a Tract. 6. in Ioan.
b Par. 3. c. 194.

c De conſecr. d. 1. c. de locorum. c. precepta. c. baſilicas. c. eccleſia. c. nemo. toto tit. de Eccleſ. ædificand. c. auctoritate. de priuil. in 6.

lium Magiſtratuum opera fieri conſueuiſſe, quo inter Chriſtianos nihil dici poteſt abſurdius; ac ne inter Gentiles quidem, qui non niſi Pontifice ſolemnibus verbis præeunte, ac poſtem tenente, ædes conſecrabãt.

12 Eadem pag. in fine, peruerſe omnino ſequutus Balſamonem, Concilij [a] Chalcedonenſis canonem explicas, perinde quaſi ius aliquod tribuat Imperatori in res ſacras, & Eccleſiaſticas, cum ipſa verba Concilij nihil minus ſignificent: ſic enim loquuntur Patres. *Si qua ciuitas Imperatoria auctoritate innouata eſt, vel deinceps innouabitur, ciuiles, & publicas rationes, Eccleſiaſticarum quoque Parochiarum ordo conſequatur.* An quia Parœcias, aut inſtituat, aut diſtribuat Imperator? Apage vt iſtud quiſquam catholicus ſuſpicetur; cum olim [b] Innocentius ad Alexandrum Epiſcopum aperte definierit, honores, ac dignitates Eccleſiaſticas, Imperatoris arbitrio neque inſtituendas, neque mutandas eſſe.

a Can. 17.

b Ep. 18. c. 2.

13 Pag. 11. verba quædam profers ex iure ciuili ff. de colleg. & corporib. quæ nuſquam eo loco leguntur.

14 Pag. 13. hiſtorias Pauli Samoſateni, & Athanaſij, non bona fide narras, vt ſuo loco planius docebo. quod ipſum facis pag. 14. in hiſtoria Timothei Aeluri.

15 Pag. 14. in fine, falſo ſcribis Ioannem Pap. probaſſe Iuſtiniani nouellas, quas ne videre quidem potuit, quippe poſt eius mortem editas.

16 Pag. 15. in fine, temere, quæ ſub Rege Chilperico in cauſis, ac perſonis Eccleſiaſticis geſta ſunt, priuilegio Principis, non iure canonico facta fuiſſe ſcribis.

17 Pag.

17 Pag. 16. ſine vllo auctore, aut probabili ratione, quæ Rege Chriſtianiſſimo in iſto Regno licent, omnibus Principibus, qui ius habent ſummæ poteſtatis, communia eſſe contendis; cum, vt[a] auctores veſtri affirmant, multa Chriſtianiſſimis Regibus Eccleſiaſtico priuilegio liceant, quæ non facile poſſunt ad alios Principes transferri.

18 Pag. 18. Epiſtola[b] Petri Bleſen. Richardi Cantuarien. nomine ſcriptam, aduerſus eos, qui Sacerdotes, aut Epiſcopos perimunt, peruerſe accipis, quaſi contra Sacerdotes, & Epiſcopos homicidas diſputet; cum in eos apertiſſime inuehatur, qui Sacerdotes, aut Epiſcopos occidunt, atque iccirco incidunt in cenſuram Eccleſiaſticam, & egent abſolutione Apoſtolica.

19 Pag. 20. quæſtiones mixtas, quas vocas, falſo tribuis[c] Auguſtino, cum Doctorum conſenſu ſint hæretici cuiuspiam imperiti, plurimaq. contineant abſurda, & fidei catholicæ aduerſa.

20 Ibidem in fine, acriter inueheris in eos, qui verbis illis diuinitus Petro[d] dictis; Occide & manduca; duplex Petri munus comprehendi dixerunt: at Galloſrance, auctores habet ea ſententia[e] Origenem,[f] Ambroſium,[g] Auguſtinum,[h] Gregorium,[i] Bernardum.

21 Pag. 22. parum modeſtè Eccleſiaſticum priuilegium appellari poſſe dicis, prauilegium.

22 Ibidem negas Principum poteſtatem ab vllo mortalium conuelli, aut abrogari poſſe, cum tamen ſecus in permultis videamus accidere; ijs præſertim, qui populi ſuffragijs promouentur ad Regna.

Hæc ſunt Galloſrance, quæ tibi ſeorſim viſa ſunt

a Ioan. Ferarl. de priuil. Reg. Frãc. c. 19. Guido Papa. deciſ. 1. Petr. Gregor. 3. p. Syntag. iuris lib. 47. c. 21. n. 25.

b Ep. 73.

c q. 104.

d Act. 11.

e Hom. 7. in leuit.

f Serm. 67. qui eſt 3. de nat. ap. ſt.

g Serm. 26. de diuerſ. c. 7.

h lib. 18. moral. c. 20. alias 11.

i lib. 4. ad Eugen.

 indi-

indicanda, antequam ad tuam diſputationem expendendam accedam. Quoniam vero in Seruini tui verba iuraſſe videris, ſubijciam pauca quædam, quæ non ſatis caute in illo laudaſti.

1 Pag. 8. Ex libro vindiciarum, bene longam diſputationem exſcribis, in qua ille Valentiniani, Valentis, & Gratiani legem parum fideliter explicat; perinde quaſi vniuerſim prohibeat clericis bonorum hæreditates, ijs exceptis, quæ iure ciuili, vel edicti beneficio, ob ſanguinis propinquitatem deberentur; cum tamen ea lex de viduarum, & pupillarum hæreditatibus dumtaxat loquatur, ob eam præcipue cauſam, quam ſuo loco explicabo.

2 Ibidem falſo affirmat, duriorem fuiſſe in Gallia legem, qua clericis prædia poſſidere non licuerit, idq. Sidonij Apollinaris teſtimonio confirmat; cum tamen Capitularia [a] Franciæ, multo aliter optimos, ac religioſiſſimos Reges, & ſenſiſſe, & ſtatuiſſe doceant. Neque eum quidquam Sidonius [b] iuuat, cum enim ille ſolo patrio (ſic enim loquitur) exactus, peregrini incommoda, & damna proſcripti pateretur, Fauſtum Regien. Epiſcop. obſecrat, vt ſibi à Deo impetret Leuitarum conditionem, vt videlicet immortalia dumtaxat bona, & ſempiternam fœlicitatem ſpectet, quando terrenis bonis neceſſario carere cogebatur. Quo ſane loco ſpectauit Sidonius, non vllam humanam legem, quæ bonorum poſſeſſione clericos ſpoliet, ſed Leuitarum conditionem optat, quibus cæleſtia, atque diuina quærenda, & expetenda erant. Nam ſi iſtius Regni lege, clerici quicquam poſſidere prohibebantur, cur Sidonius [c] ipſe Vindicium, Petronio commen-

a lib. 7. c. 104. 105

b lib. 9. Ep. 3.

c lib. 5 Ep. 1.

men-

mendat, qui *patrueli paterno cælibi, inteſtatoq; defuncto, per agnationis prærogatiuam, ſuccedere parabat?* Cur [a] alibi conqueritur, nihil ſe *de hæreditate ſociali,* (vt ipſius verbis vtar) *vel in vſum tertiæ ſub pretio medietatis,* obtinere potuiſſe? Cur item [b] alio loco prædiolum Eccleſiæ ſuæ collatum eſſe gratulatur?

3 Eadem pag. Saluiani [c] Maſſilien. verba, peruerſa interpretatione corrumpit; cum ille apertiſſime doceat idem quod [d] Auguſtinus, qui hæreditatis partem Chriſto, & Eccleſiæ tribuendam eſſe affirmat.

4 Ibidem omnino male Hilarij Arelaten. & Paulini in augendo Eccleſiaſtico patrimonio diligentiam, regum priuilegio, & amortizationis lege defendit, vt ſuo loco planius oſtendam.

5 Pag. 19. ex [e] Nicephoro conatur oſtendere, Eccleſiaſtica iudicia ad laicos pertinuiſſe; cum tamen illo ipſo exemplo Epiſcopi Troados, contrarium probetur. Quamquam enim Epiſcopus ille laicum hominem, litib. decidendis, ſibi Vicarium ſuffecit, non tamen à ſe iuriſdictionem abdicauit, ſed eam (quod iure potuit) iuſta aliqua de cauſa, homini laico permiſit.

6 Ibidem carpit [f] Bonifacij VIII. interpretationẽ, de duobus gladijs, quam quoniam ipſe multorum Sanctorum teſtimonijs impugnas, ſuo loco defendam. Hæc interim placuit breuiter perſtringere, vt intelligas quem tibi magiſtrum, & patronum delegeris. Venio nunc ad præcipua tuæ defenſionis capita.

In primo igitur, Venetorum legem ſuſcipis defendendam, plurimorum Pontificum ſententia, & innumerabilium propemodum canonũ auctoritate, damnatam,

a *lib.1.Ep.9.*
b *lib.3.de prouid.*
c *lib.3.Ep.1.*
d *Serm.49.50. de diuerſ.*
e *lib.14.c.39.*
f *Extrau. vnam ſanctam. de maior. & obedient.*

natam; quæ immobilium bonorum poſſeſſionem, clericis interdicit. Sumis autem, auctore [a] Irenæo, Reges eſſe à Deo inſtitutos, atque idcirco, Dei gratia Reges appellari; vnde colligis ſoli Deo ſubeſſe, ab eoq. dumtaxat pendere, cum tamen [b] Iuſtinianus ex Iuriſconſulti [c] ſententia, populo ſuam omnem auctoritatem acceptam referat, *ſed & quod Principi placuit, legis (inquit) habet vigorem, quia populus lege Regia, quæ de imperio eius lata eſt, ei, & in eum omnem ſuam auctoritatem, & iuriſdictionem tranſtulit.* Vides Imperatoris auctoritatem, non à Deo ſolo (vt tu vis) ſed etiam à populo pendere. Addo quod [d] Seneca, prouocationem, ait, ad populum, etiam à Regib. fuiſſe; quod ipſum confirmat Liuius, [e] Tulli Hoſtilij Regis exemplo. Chriſtianos autem Principes Pontifici ſubeſſe, ab eoq. magna ex parte pendere, communi [f] catholicorum conſenſu receptum eſt. Quin etiam veſtrates [g] Theologi, hanc Pontificiam poteſtatem tam ample definiunt, vt eas omnes actiones, illi ſubijciant, quibus fideles beatam vitam aſſequi ſe poſſe ſperant; adduntq. in iſto Chriſtianiſſimo Regno, pro Regum ſumma pietate, ac religione liberius, quam vſquam alibi, vim ſuam exercuiſſe. Nec tamen abnuerim quod [h] Apoſtolus affirmat, multoq. antea docuerat [i] Salomon, Omnem poteſtatem, & Regum, ac Principum auctoritatem, à Deo rerum omnium opifice profectum eſſe, ſed nego (quod video tibi cum multis eſſe commune) ab illo proxime, nullaq interiecta cauſa fuiſſe inſtitutam, multoq. minus probo (quod ipſe priuatim addis) Regem Francorum, proxime, & (vt ipſe loqueris) immediate, ſuum diadema, ſuum

ſceptrum,

a lib. 5. c. 24.
b Inſt. de iure nat. gent. & ciu. §. ſed & quod Principi.
c l. 1. ff. de conſtit.
d Ep. 108. vltra med.
e lib. 1.
f D. Tho. 4. cont. Gent. c. 76. & lib. 3. de regim. Princ. c. 9. Durand. de orig. iuriſd. q. 1. & 3. Erue. de poteſt. Papæ. Palud. de poteſt. ec[illegible] 4. Franc. Mairon. in 4. d. 19. Franc. Victor. releƈt. 1. & 2. de poteſt. eccl. [illegible] lib. [illegible] de eccleſ. hierar. [illegible] 16. Panorm. & Nauar. [illegible] de iudic. Almain. de ſuprema poteſt. c. 7.
g [illegible] q. 3. de orig. [illegible] Almain. de poteſt. eccl. [illegible]
h ad Rom. 13.
i Prou. 8.

ſceptrum, ſuum deniqꝫ regnum, à Deo obtinuiſſe. Nam ſi paucos excipias, quos ſacræ literæ diuinitus memorant ad Regiam dignitatem promotos, quotquot à mundo condito, adhæc vſque tempora, regna, atque imperia adminiſtrarunt, vel hominum ſtudio, ad regni faſtigium euecti ſunt, vel à maioribus quaſi per manus tradita Reip. gubernacula, hæreditario iure perceperunt, vel iure belli, aut etiam non ſine iniuria, vltro occuparunt. Quod luculenter explicat [a] Chryſoſtomus, dum Apoſtoli verba interpretatur, & multo apertius, ex iſta Pariſienſi Academia [b] non nemo, Regiam poteſtatem hactenus tantum à Deo inſtitutam eſſe affirmat, quod genus aliquod politicæ adminiſtrationis, humanæ ſocietati debetur, vſum vero, & auctoritatis exercitationem, Dei quidem nutu, ſed hominum potiſſimum opera comparari. At dicitur Dei gratia Rex. verè omnino, ſed etiam Cardinales, Dei gratia, ſe Cardinales nominant, cum tamen ſuæ dignitatis auctorem, Pontificem agnoſcant, ſeque ab eo pendere, ingenue fateantur. Subdis, Regem Chriſtianiſſimum patronum, ac fundatorem eſſe præcipuum, Eccleſiarum Franciæ, aliaq. permulta, illi priuilegia tribuis, quæ vt omnia vera eſſe concedam, neque de Pontificia maieſtate, dignitateq. quicquam detrahunt, neque cauſam Venetam faciunt vllo pacto meliorem. Verè namq. ſcriptum eſt, à [c] Nicolao Pontifice, Chriſtum B. Petro, æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul, & cœleſtis Imperij iura commiſiſſe, & Pariſienſis Senatus, in illa Gallicanæ Eccleſiæ defenſione, quam laudas, id ante omnia, palam profitetur, perpetuo manendum Regi in obedientia, quam vere catho-

a ad Rom. 13.

b Durand de orig. iuriſd q. 1.

c d. 22. c. omnes vbi Gloſ. obſeruat Pontificem habere vtrumque gladiū ſpiritualem & temporalem.

catholicus,& Chriſtianiſſimus Rex Sanctæ Sedi Apoſtolicæ debet. Vt interim omittam, non poſſe Venetum Senatum, Gallicana iura, & priuilegia vi ſummi, ac ſupremi Imperij, ſibi vendicare.

Mox de amortizatione bonorum verba facis, ſed quorſum Gallofrance? Nam neque in iſto Regno, ea lex in omnibus bonis admittitur, vt Seruinus tuus, alijque amortizationis [a] aſſertores, non negant, & quæ amortizationis lex poſtulat, apud Venetos admitti nulla ratione poſſunt, cum omnium ferme ciuium bona ſint Eccleſiæ fiduciario, vel emphyteutico, alioue perſimili iure ſubiecta, tantum abeſt, vt Principi ſint vlla ratione obnoxia. Vehementer autem, mihi crede, falleris, (vt paulò ante monui,) dum legem amortizationis, iure Regio defendi poſſe autumas, cum auctore [b] Seneca, penes Reges ſit omnium poteſtas, penes priuatos, ſuæ cuiuſque rei proprietas. Itaque non male ſignificant [c] nonnulli veſtram illam amortizationis legem, non niſi Eccleſiaſtico priuilegio defendi poſſe. Quamquam facilius mihi perſuaſerim, (quod alij non obſcure indicant,) priuatorum bona Regibus veſtris peculiari quodam iure obſtringi, quod olim Ioſephi induſtria, ac diligentia in Aegypti Regno [d] contigiſſe accepimus. Quemadmodum igitur imperitè ac prorſus ineptè fecerit quis, ſi ius illud Aegyptiorum Regum, omnibus Regibus velit eſſe commune, ita non ſatis intelligo, cur Regis, Regnique Chriſtianiſſimi iura, & priuilegia, ad Venetos velis pertinere. At ius habent (inquis) ſummæ poteſtatis, meriq. imperij, quaſi vero eadem ſint Regum, Regnorumque omnium iura, cum ſatis conſtet, longe aliam eſſe,

a *Aegid. mag. equit. & Pet. Pecch. de amort. bonor.*

b *lib. 7. de benef. c. 4.*

c *Ioan. Dried lib. 2. de liber. Chriſ. c. 3.*

d *Gen. 47.*

in iſto Regno imperãdi rationem, aliam apud Hiſpanos, vt nihil dicam de Regibus Vngariæ, Bohemiæ, Poloniæ, magnæ denique Britanniæ, quorum diſpares iuriſdictiones, & diſſimilia dominandi præcepta, legeſque cenſentur.

Porro de Venetæ Reip. origine, deque eius dignitate, atque præſtantia, nolo tecum pugnacius diſputare. Sint ſane, vt dicitis, omnia, & vera, & certa. Non poſſunt tamen Veneti, ſi Chriſtiani eſſe volunt, aut ſe à Pontificia auctoritate ſubducere, aut ſacros canones impune violare. Iam vero, quæ de Mediolanenſi, & Aquileienſi Epiſcopis, in medium affers, (vt indicaui non ita pridem), ad inſtitutam diſputationem, nihil pertinent. Quo circa minus recte colligis, monendum eſſe Pontificem, vt non ſatagat, cum potius exemplo Pelagij, qui conſecrationem Epiſcopi, contra receptam conſuetudinem vſurpatam, acriter [a] reprehendit, & ſchiſmaticos Epiſcopos eiuſdem conſuetudinis violatores, Imperatori puniendos [b] permittit, excitandus ſit Paulus V. vt fortiter, ac ſtrenue pro Eccleſiaſtica libertate decertet. An tu, Gallofrance, ignoras, an diſsimulas (quod [c] Canoniſtarum ſermonibus protritum eſt) de iuriſdictione, & Eccleſiaſtica libertate, ſacrorum denique Canonum interpretatione quæſtiones, & controuerſias, Eccleſiaſtico iudicio decidendas, & definiendas eſſe? Negant Veneti ſe quicquam contra ſacros Canones fecíſſe, contra Pontifex, multis nominibus violatam queritur eccleſiaſticam libertatem, quis quæſo te, hanc controuerſiam dirimet? quis ſententiam feret? Tu quidem, tantus videlicet Reip. patronus, leges Venetas, ad Reip. ſtatum

a 24. q. 1. c. pudenda.

b 11. q. 1. c. iſtud eſt.

c Dec. & Fel. c. Paſtorales de reſcr. Innoc. & Butr. c. cæterũ de iudic. colligitur ex c. quomodo. de immun. eccl. in 6. & hanc eſſe communẽ ſent. aſſerit. Iaſ. l. ex quacumq. n. 19. ff. ſi quis in ius vocetur.

Fauet D. Tho. 2. ſent. in fin. Dried. lib. 2. de libert. Chriſt. c. 2.

perti-

pertinere affirmas, & res Eccleſiaſticas negas vllo modo attingere. At queruntur Eccleſiaſtici ademptam ſibi fore exceptionem, Eccleſias ſuo iure priuari, & immunitatis priuilegia miris modis conuelli: & erit quiſquam, cui æquum videatur, ſummum Eccleſiæ Præſidem, in re tam graui, tamque periculoſa conniuere, & tantam Eccleſiaſticorum contumeliam æquo animo ferre? Quid enim magis, ſi fidei cauſas excipias, ad Eccleſiam ſpectat, quam quod Eccleſiaſticam violat libertatem? Cæterum, quod ſubijcis, de Synodo Aquileienſi, iam ſupra refutatum eſt à me, quicquid enim hoc loco dicis, cum hiſtoriæ veritate minus congruit. Vide vero, num recte inferas, quia Venetorum leges, cauſam fidei non attingunt, Pontificiam dignitatem læſam non videri, nullumque eſſe indignationi, aut querimoniæ locum, cum Eccleſiaſticam libertatem labefactent, & penitus infringant.

Secundam deinde aggrederis huius tuæ defenſionis partem, in qua tibi probandum ſumis, primam illam legem Venetam, cum ciuili, & canonico iure mirè conſentire, & ad eam rem confirmandam ex libro Vindiciarum Seruini, multa deſcribis. Orditur autem ille, à priſca Leuitarum conditione, quos negat hæreditario iure, potuiſſe prædia [a] poſſidere. Sit ſane ita quod attinet ad ius hæreditarium, & ad bona alienæ tribus, ſiquidem in Hebræorum gente, ſic erant agri tributim diuiſi, vt hæreditates ad alienas tribus, iure perpetuo tranſmittere, nefas eſſet. Sed vt vides, ad Eccleſiaſticam viuendi rationē tam [b] diſſimilem, id transferri nequaquam poteſt. Addo tribum Leuiticam, habuiſſe in ſingulis tribubus, vrbes ad [c] incolendum, & ſub-

a Deut. 10. 18. & Leuit. 25.

b D. Thom. lib. 1. de regim princ. c. 14. Alexan. Alex. 3. p. q. 4. m. 5. Abul. in. 3. Reg. c. 2. q. 28. 31. & Ioſue 3. q. 16. 17.

c Num. 35.

ſuburbana prædia, primitias præterea, decimas, cæteraſque oblationes, quibus non ſolum alebatur, ſed etiã ad opulentiam, ſupra cæteras tribus, locupletabatur; domus autem, agri, & immobilia bona, quæ Deo conſecrabantur, ſacerdotum vſui cedebant.[a] Ita legimus Abiatar[b] Sacerdotem, agros poſſediſſe, Ieremiam[c] itẽ Sacerdotem, prædiũ Domini iuſſu comparaſſe;[d] Barnabam poſtremo Leuitam, agrum vẽdidiſſe. Quorſum igitur Leuitarum exemplum, à Seruino afferatur, non ſatis intelligo. Nam de Druidis ridiculus plane videatur, ſi eorum ineptias,[e] & Plinij fabulas, clericis imitandas proponat. Miror autem cur tantopere Valentiniani, Valentis, & Gratiani[f] legem extollat, quam Ambroſius,[g] & Hieronymus,[h] non leuiter perſtringunt; quæ tamen ipſa, vt iam ſupra indicaui, non vniuerſim, donationes, & hæreditates, in clericos prohibet, ſed viduarum tantummodo, & pupillarum bona ad Eccleſiaſticos vetat peruenire. Quod proculdubio (vt inſinuat Hieronymus,) aduerſus quoſdam clericos pugnabat, qui viduas, & pupillas, callide circumueniebant, eorumque bona, magno filiorum, ac neceſſariorum damno, per ſpeciem pietatis aucupabantur, quod tamquam impium reprehendit[i] Auguſtinus, qui tamen eos magnopere laudat, qui Eccleſiam ſecundo, aut tertio loco, hæredem ſcribunt. Quamquam autem ea lex annuente (vt nonnulli volunt) Damaſo Pontifice, tolerata eſt aliquando, breui tamen abolita videtur, nec ita multo poſt,[k] lex quædam alia, huic perſimilis, Valentiniani, Theodoſij, atque Arcadij, hortatu (vt creditur) Ambroſij, ab ijſdem Imperatoribus antiquata eſt. Addo legem[l] Martiani, quæ

a *Leuit. vlt.*
b *3. Reg. 2.*
c *Ierem. 31.*
d *Act. 4.*
e *lib. 16. c. 44.*
f *C. Theodoſ. lib. 16. tit. de epiſc. & cler. l. 20.*
g *lib. 5. Ep. 31.*
h *Ep. 4. ad Nepotian.*
i *Serm 49. & 50. de diuerſ.*
K *C. Theod. lib. 16 tit. de epiſc. & cler. l. 27.*
l *C. Theod. de teſtam. cleric. l. 6.*

vtramque ſuperiorem abrogat, [a] Baſilij conſtitutionem, quæ eiuſdem generis [b] Phocæ legem, ſubſtulit. Et ſi [c] viris doctis credimus, Carolus II. Siciliæ Rex legem huic Venetæ valde affinem, irritam, ac nullam eſſe voluit. Demum [d] Federicus II. quæcunque à prædeceſſoribus, contra Eccleſiaſticam libertatem, ſancita eſſent, prorſus inania, & nullius auctoritatis eſſe iuſſit; idque [e] Pontificia auctoritate poſtmodum firmatum eſt. Fallitur igitur, aut nos certe fallit Seruinus, & iſti Chriſtianiſſimo Regno, non leuem facit iniuriam, cum duriorem legem, in Gallijs ſcriptam, aut conſuetudine acceptam fuiſſe affirmat, qua clerici, à prædiorum poſſeſſione prorſus excluderentur; vt enim ſupra inſinuaui, Capitularia Franciæ, & quem malè Seruinus interpretatur, Sidonius Apollinaris, contrarium apertiſſime docent.

a C. Apud Balſa. ad Canon. Phot. 2. Synodo Conſtantinop. c. 1.
b Zonar. to. 3. & Nicet. in Annal.
c Matt. de Afflic. de cõſt. Reg. Neap. conſt. quæ incipit, Prædeceſſorum noſtrorum. p. 3. col. 1.
d l. caſſa. C. de ſacroſan. Eccleſ.
e cap. 1. & finali. de immun. Eccleſ. in 6.

Porro Saluiani Maſſilienſis verba peregrina, vt antea docui, & prorſus aliena, explicatione inuerti, ex lege primum Conſtantini, mox etiam Iuſtiniani, meridiana luce clarius conſtat. Sic enim [f] ille aliquando ſtatuit, nihil magis hominibus deberi, quam *vt ſupremæ voluntatis, poſtquam aliud velle non poſſunt, liber ſit ſtilus, & licitum, quod iterum non redit, arbitrium.* [g] Hic vero *quid enim ait, cauſetur Imperator, ne meliora det, cui plurima dedit Deus habere, & multorum dominum eſſe, & facilè dare, & maxime in ſanctiſſimis Eccleſijs, in quibus optima menſura eſt donatarum eis rerum immenſitas.* Et ne ab iſto Chriſtianiſſimo Regno, longius abeamus, cum Rex Chilpericus eorum, qui Eccleſias hæredes inſtituiſſent, irrita iuſſiſſet eſſe teſtamenta, Guntrannus item Rex, (vt ſcribit [h] Gregorius Turo-

f l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.
g Auth. de non alien. aut permut. reb. eccleſ. §. ſinimus.
h lib. 7. c. 7.

Turonenſis) eam legem, tamquam iniquam, penitus ſuſtulit. Et quidem meritò: nam hoc etiam noſtro æuo, magni nominis, ac doctrinæ viri[a] eiuſmodi leges, tamquam iniquas, & cum ipſo iure naturæ pugnantes reprehendunt. At vide, quo tuus iſte Seruinus progrediatur. Hilarium Arelatenſem, & Paulinum Epiſcopos (quos [b] Proſper ampliſſimis hæreditatibus Eccleſiæ patrimonium, auxiſſe memorat,) abſque literis amortizationis, & regia facultate, id facere potuiſſe negat; quod, vt ſupra paucis monui, longiſſime abeſt à vero. Siquidem Proſperi ætate, qui fuit vtroque poſterior, lex illa nondum erat excogitata, quæ multo poſt Caroli Magni tempora, videtur inuenta. Adde quod Paulinus Nolæ, in Campania Epiſcopus præfuit, vbi nulla amortizationis, eo præſertim tempore extabant veſtigia. vt nihil dicam Hilarij tempore, vix Reges in Gallia fuiſſe: certe Franci nondum eam Galliæ partem obtinebant, nec Chriſtiani adhuc erant. Quod vero de bonis Eccleſiaſticis, eorumque partitione ſubnectit, vere omnino, aptèque dictum videri poſſet, niſi addito aculeo, Eccleſiaſticorum mores, tacite perſtringeret, & hæreticorum querelas, atque in catholicam Eccleſiam calumnias foueret. Sed bene habet, quod fatetur Conſtantini liberalitate, quam plurimis prædijs, atque opibus Eccleſiam fuiſſe locupletatam. De vſu diuitiarum, dèque Eccleſiaſticorum, in ijs adminiſtrandis fide, integritate, religione, quia ad inſtitutam quæſtionē, nihil pertinet, in præſentia non diſputabo. Certe Seruinus [c] Vrbani Pontificis conſtitutionem, temerè in dubium reuocat, perinde quaſi non potuerit in illa perturbatione temporum, rebus Ec-

a Io. Driedo lib. 2. de liber. Chriſ. c. 3

b lib. 2. de vita contempl. c. 9.

c 12. q. 1. c. videntes.

cleſiaſticis conſulere, & omnino ab alijs, quam à Sanctiſſimis illis Pontificibus hanc poſſidendi facultatem, Eccleſiæ conceſſam eſſe contendit. Ego vero libēs admiſerim, hanc eſſe poteſtatē, iure diuino naturali Eccleſiæ tributā, quandoquidē libere, quiuis poteſt ſe, ſuaq. Deo deuouere, & fas eſt cuiq. eorum aſſequi dominium, quæ ſibi vltro concedantur, cum præſertim, quæ offeruntur Eccleſiæ, ſingulari quodam iure in ipſius Dei [a] tranſeant proprietatem. Incredibile autem dictu eſt, quam frigide probet, Eccleſiaſticos, non niſi Regum permiſſu, bona immobilia poſſediſſe: Gregorius [b] inquit, Candidum Rectorem prædiorum, quæ in Gallia habebat, Brunichildæ Reginæ commendat: At hoc nihil indicat aliud, quam, quod ingenue fatemur, Principes, eſſe bonorum, ac iurium Eccleſiaſticorum defenſores, ac protectores. Nec imus inficias, plurima etiam à Regibus liberaliter Eccleſijs fuiſſe conceſſa, in primis vero Caroli Magni munificentia, ab Adriano Pontif. celebratur, quod quamplurima bona, perpetuo poſſidenda, Eccleſiæ obtulerit. Quod ſubdit, prædia fere omnia, in iſto Chriſtianiſſimo Regno, fiduciario iure eſſe obſtricta, à nobis eſt, in illis enim fatemur, Regiam facultatem, & amortizationis legem, iure defendi poſſe. Sed quoniam in Italia, & præcipue Veneta ditione, vix vlla huiuſmodi bona reperiantur, hæc Veneti Senatus cōſtitutio, de qua eſt inſtituta diſputatio, nulla poteſt ratione excuſari. Habent Veneti, vt Seruinus ait, ſummi imperij iura, ſed infra Deum. Adde etiam infra Eccleſiaſticos Canones, nulloq. modo ſupra, neque illis, aut nouum, aut moleſtum, videri debet, quod

a Conc. Valent. ij. c. vni. Panorm. c. non minus. de immun. eccl. n 6. & c. cum ſuper. de cauſ. poſſ. & propriet.
b lib. 5. ep. 5.

à Romano Pontifice, tamquam ſupremo Eccleſiæ præſide, officij moneantur, & vbi à recto deflexerunt, reducantur in viam. Et profectò, in hac quidem cauſa, ſequutus eſt Pontifex, innumerabilia propemodum [a] politica, & [b] Eccleſiaſtica iura, quibus olim cautum eſt, Principum, ac ciuilium magiſtratuum leges, quamuis ampliſſime latas, perſonas, aut bona Eccleſiaſtica, nequaquam comprehendere: quin etiam, ſi quid priuatim, ad Eccleſiæ, aut clericorum vtilitatem decernant, niſi Eccleſiaſtica auctoritate firmetur, irritum [c] eſſe, atque inane, nullam ſiquidem ciuiles Magiſtratus, in clericos, aut Eccleſiaſtica bona, iuriſdictionem [d] habere. Nefas eſt autem dubitare, leges, quæ ſine iuriſdictione feruntur, omni prorſus auctoritate [e] carere, etiam ſi clericos, aut eorum bona, oblique tantum [f] attingant. Spectandus [g] namque eſt legislatoris animus, vna cum verbis, quibus leges exprimuntur, quæ ſi obſcura, [h] aut ambigua ſint, tum vero iudex Eccleſiaſticus, legiſlatorem compellere poteſt, vt legem perinde interpretetur, vt appareat Eccleſiaſticos, non inuolui. Accedit quod ſæculares Principes, & Magiſtratus, pias cauſas, quæq. ad diuinum cultum aliquo modo referuntur, nullo iure poſſunt [i] attingere, ſi quid in eo genere vſurpent, fruſtra nituntur. Quo circa communi conſenſu receptum eſt,

leges

a l. 1. C. de ſacroſ. eccl. & ibi Bart. n. 32. Auth. de cath. tit §. ſi quis nomine magni Dei. l generali l. iubemus 2. l. ſancimus 2. l. decernimus. C. de ſacroſ. eccl. l. oĩa priuilegia. C. de epiſ. & cler. C. Theodoſ. lib. 16. tit 2. l. 29.

b c. Eccl. S. Mariæ de conſtit. c. bene quidem. d 96. c finali de reb. eccl. non alienan.

c c. bene quidem d. 96. c. finali de reb. eccl. non alie. Gloſ. & Doctt. c. Eccl. S. Mariæ. de conſtit. præcipue Panor. n. 2. notab. 3. Butr. n 3. Zabarel. n. 3. Imo. n. 7. Berous. n. 6. & 16. Dec. n. 16. 88. 91. Felin. fuſe. Bald. n. 5. & c. ſi duob. n. 3. de appel. Abb. c. non minus nu. 20. de immun. eccleſ. Surd. lib. 3. conſ 62 & 301. Turrecr. c. cum ad verũ. d. 96 n. 4. Card. c. quæ in Eccleſiarũ. n. 2. de conſt. Imo. ibid. n 6. Dec n. 16. & infra. Butr. n. 97.

d l. decernimus, C. de epiſ. & cler. c. 2. de foro comp. Oldrad. conſ. 83.

e l. omnes populi ff. de iuſt. & iure. & ibi Caccialup. & Iaſ. l curate, & ibi Bald. C. de donat. ante nupt. c. ſuper. de off. deleg. Rom. conſ. 118. n. 2

f c. Statutum. 1. & ibi Gloſ. & Doctt. verbo, indirecte. de hæret in 6. c. fin. de imm. eccl. in 6. & ibi Gloſ. verbo. libertatis. Anchar. conſ. 55. n. 7. 8.

g l. cum pater. §. donationis. ff de legat 3 Calder. conſ. 12. inter conſil. Ancha. n. 3. Anchar. ipſe. conſ 145. & ad c canonu Statuta q. 1. princip. n. 168. de conſt. Alex. lib. 2. conſ. 211 n. 10.

h Gemin. c finali. de immun. eccl. in 6. Franc. ibid n. 2.

i Doctt. c. fin. de reb. eccl. non alien. Bart. l. 1. de ſacroſ. eccl. Abb. conſ. 26. p. 1. Dec. c. Eccleſia S. Mariæ. nu. 194. de conſtit. Rom. ſingular. 358. Cardin. conſ. 66. Butr. conſ. 4.

[a] leges, quibus prohibetur, ne res vlla in perſonam non ſubditam diſtrahatur, nullo modo Eccleſiam, aut clericos afficere. Quin etiam hæc Venetorum lex, à plurimis vtriuſque iuriſperitis, partim vniuerſim, partim nominatim, ac proprie damnatur: vniuerſim quidem tum ab [b] ijs, qui leges ciuiles, in pijs cauſis nullius eſſe auctoritatis affirmant, tum etiam ab [c] illis, qui in rebus, quæ ad diuinum cultum ſpectant, iuri pontificio acquieſcendum eſſe non dubitant. Proprie autem, ac nominatim, reijcitur à maxima, vtriuſque iuris peritorum [d] parte. Quod ſi de iuriſdictione aliqua incidat dubitatio, iudicis Eccleſiaſtici ſententiæ parendum eſſe, tam certum [e] eſt, quam quod certiſsimum. Merito igitur (quicquid Seruinus diſputet) Pontif. Paulus V. hanc Venetam legem irritam eſſe iuſsit, quæ tam multis nominibus, Eccleſiaſticam violat libertatem. Nam quæ de collegiis, eccleſijs, manibus denique mortuis, rurſus inculcat, ea iam ſupra, cum de amortizationis lege ageremus, nō ſemel refutata ſunt. Quod ſi Senatus Pariſienſis aliter aliquando cenſuit, id procul dubio, in ijs prædijs locum habet, quæ iure aliquo obſtricta tenentur. Cæterum quis non videat, impium, ac nefarium eſſe, lege ſtatuere, ne quidpiam Deo conſecretur, ſiue ad diuinum cultum amplificandum, ſiue ad expianda fidelium crimina, ſiue ad pauperes alendos, ſiue denique ad numen religioſè propitiandum?

Cer-

a c. finali. de imm. eccl. in 6. vbi Gemin. & alij. Abb. c. relatū 1. n. 5. de te[illegible]. Felin. c. eccl. S. Mariæ n. 113. de conſt. Dec. ibid. n. 249. Bart. l. fil. famil. §. diui. ff. de leg. 1. Fed. Sen. cōſ. 45. Ale p. 2. cōſ. 211

b Bart. l. oēs popu li q. 4. princ. ff. de iuſt. & iure Bald. l. fin. C. de iuriſd. omn. iudic. & l. decernimus, col. 2 C. de ſacr. eccl. Butr. c. cum omnes. col. penul. de conſtit. Anchar. c. 1. ver. quæ enim. eod. tit. Dec. c. eccl. S. Mariæ. n. 89 ibi colligitur ex c. cum ad verum. d. 96.

c Lap. alleg. 92. n. 1. Dec. c. eccl. S. Mariæ. n. 14. de conſt. Couar lib. 2. var. c. 20. n. 3.

d Archid. ad c. Romana de appel. in 6. Panorm. conſ. 26. 62. 63. & c. relatū 1. de teſta. Dec. c. Eccl. S. Mariæ. de conſtit. n. 192. Feli. d. c. eccl. S. Mariæ. & c. quæ in Eccle: de conſt. Io. Andr. c. fin. eod. Gemin. c. 1. de immu. eccl. in 6. Franc. ibid. n. 5. Oſtien. in ſum. de imm. eccl. §. ſed nec illa Conſtat ex c. cum laicis de reb. eccl. non alien. c. quæ in Eccl. [illegible], de conſt. c. 1. de imm. eccl. in 6. Angel. l. filius fa. §. diui ff. de legat. 1 Alex. Imo. Alber. ibi. Iaſ. [illegible] art. ibid. & l. fin. C. de ſacro. eccl. & l. [illegible] C. de exation. Bal. Auth. hoc ius porrectū. ver. & præterea col. 3. C. de ſacro. eccl. Alciat. Auth. [illegible] C. eod. Caſſan. ad conſuet. Burgund. tit. de manib. [illegible] n. 49. & 50. Nicol. Euerar. cōſ. 139 [illegible] col. Clar. prac. cri. §. fi. q. 82. ſtatuto 5. Cald. conſ. 12. [illegible] conſ. 13. & c. canonū ſtat. de coſt. Lap. all. g. 82.

e Colligitur ex c. quomodo de imm. eccl. in 6. c. imperiū & c. certū eſt. d. 10. D. Tho. 2. ſent. in fin. Io. Dried lib. 2. de libert. chriſt. c. 2. Dec. & Feli. c. paſtorales. de reſcriptis. Innoc. & Butr. c. cæterorum. de iudic. quam ſententiam communem eſſe aſſerit. Iaſ. l. ex quacunq. n. 19 ff. ſi quis in ius vocetur.

Certe [a] Vrbanus Pontifex, & Proſper [b] Aquitanicus, bona Eccleſiaſtica, patrimonia pauperum, pretia peccatorum, & fidelium vota appellant. Et ferenda erat lex illa, quæ tanto bono non dicam Eccleſiam, ſed fideles [c] ſpoliat vniuerſos? Cum præſertim, non ſemel, iure canonico [d] cautum ſit, vt quæ Eccleſiæ relinquuntur, aut donantur, integra, & ſalua ſint, neue vlla auctoritate, etiam Regia, vllo pacto lædantur.

Illud video Gallofrance, apud omnes conſtare, quæ pertinent, ad religionem, & Dei cultum, adeo cum iure Eccleſiaſtico coniungi, vt qui alterum læſerit, vtrumque [e] ſuſtuliſſe videatur. Quod ſi placeat [f] eorum ſequi ſententiam, qui illa contra Eccleſiaſticam libertatem eſſe affirmant, quæ tollunt, vel imminuunt ea, quæ iure communi, vel aliquo certe priuilegio, Eccleſijs, atque Eccleſiaſticis debentur, profecto negari non poteſt, lege iſta Veneta, quam tu, Gallofrance, argutè magis, atque ingenioſè, quam verè, defendis, non ſolum lædi, ſed funditus euerti Eccleſiaſticam libertatem. Cuiuis enim mortalium (modo liber ſit, & ingenuus) iure naturæ, licet emere, vendere, permutare, donare, acquirere, & parta retinere, quæ magna ex parte iſta Veneta lege, clericis prohibentur. Sin autem [g] aliorum magis probetur opinio, qui contra libertatem Eccleſiaſticam, ea eſſe definiunt, ex quibus clerici efficiuntur timidiores, quis non videat, iſta lege, eo redigi clericos, vt illis perpetuo metuendum ſit, ſiue

a Ep. 1. ad omn. fidel.

b lib. 2. de vita contempl. c. 9.

c c. prædia. c. nulli. 12. q. 2. l. ſumma. ff. de rer. diuiſ. §. nullus inſtit. eod.

d c. bene quidē. d. 96. c. decretū. 10. q. 1. c. nulli. c. prædia. c. Apoſtoli. c. de reb. c. indigne. 12. q. 2. c. laicis, & c. ſi quis primū 16. q. 7. c. in qualibet. §. ſancimus. 22. q. 8. c. quæcunq. 25. q. 2. c. cum laicis de reb. eccl. non alie. Conc. Agathen. 1. c. 4. apud Grat. c. clerici. 13. q. 2. Cōc. Carta. 4. c. 9. apud eund. ibid. c. qui oblationes. Concil. Rom. 6. ſub. Sym. 16. q. 1. c. in canon. Conc. Aurelian. 3. c. 22. Aquiſgran. ſub Pipi c. 26. Valent. 2. c. vnico.

e c. quicunq. 12. q. 2. c. frater. 17. q. 4. l. 1. C. de ſepulchr. violat.

f Cin. & Salicet. Auth. caſſa. C. de ſacro. eccl. Bald. in l. cunctos populos. C. de ſum. Tri. & fide Cath. & in Auth. ſtatuimus. in fin. C. de epiſc. & cleric. conſ. 187. deniq. §. ius autem ciuile. q vlt. inſti. de iure nat. gent. & ciui. Fulgoſ. l. 1. C. de ſum. Tri. & fide Cath. Lap. alleg. 91. Alexan lib. 2. conſ. 211. lib. 6. conſ. 18. conſ. 209. n. 14. conſ. 21 . n. 11. Felin. c. eccleſia S. Maria n. 69. de conſtit. Butr. c. noueris. de ſent. excomm. n. 9. Innoc. & Panorm ibid n. 2 qui præterea lib. 1 conſ. 83. addit hanc eſſe communem theoricam.

g Bart. Auth. caſſa C. de ſacroſ. eccl. & l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerū actio non datur. Angel. ibid. Bald. d. Auth. caſſa. Abb. c. noueris. de ſent. excom. & in repet. ad c. eccl. S. Mariæ. de conſt. Archa. c. canonum ſtatuta. verſ. quæro circa hoc de conſtitut.

ue prædia, aut agros acquirant, ſiue diſtrahant, ne aut contra ſacros Canones, & Eccleſiæ vtilitatem peccent, vel ſi leges Principum negligant, in eorum offenſionem incurrant. Denique ſi (quod [a] plerique alijs potius verbis, quam diuerſa à priori ſententia affirmant) ea velimus eſſe contra Eccleſiæ immunitatem, quibus clerici, iuris communis beneficio ſpoliantur, plane efficitur, cum iſto ſenatuſconſulto, clericorum libertatem, nequaquam conſiſtere. Certè namq. affirmat non [b] nemo, ea cum Eccleſiaſtici ordinis libertate pugnare, quæ clericis vetant, quod nulla lege diuina, aut canonica prohibetur. Quæ cum ita ſint, fateri neceſſe eſt, æquè cum Eccleſiaſtica libertate pugnare, ſi prohibeantur clerici, bona immobilia comparare, & cogantur intra certum tempus, ea ſibi legata, aut donata [c] vendere.

Vides igitur, Gallofrance, cuius legis defenſionem ſuſceperis, quæ tam multis nominibus iuri diuino naturali, ciuili, & Eccleſiaſtico aduerſatur. At enim intereſt Principum, ne Eccleſiaſtici tam multa prædia comparent, vt laicos ſpolient, atque ita breui rerum copiam habeant. Quam ob cauſam addis, in Senatu Pariſienſi, frequentibus ſenatuſconſultis, ſtatutum eſſe, ne abſque conſenſu Principis, vlla immobilia bona, clerici vel religioſi retineant, itaq. contra Catalaunenſem Epiſcopum, Anno M.CCLXXVII definitum eſſe. Acutè tu quidem, ſed vereor, vt verè. Neque enim de diuina prouidentia dubitandum eſt, cuius potiſſimum conſilio, Regna, atque Imperia ſtant, & Reſpublicæ adminiſtrantur. Itaque rectè dixit Ariſtoteles, inter regia ornamenta, nihil eſſe pietate in Deū, & reli-

a Bald. in repet. ad l. cunctos populos, verſ. nunc de tertio membro. C. de ſum. Trin. & fide catho. Fulg. Auth. caſ. C. de ſacroſ. eccleſ. Butr. Imo. Felin. in c. eccleſia S. Mariæ de conſtit. & rurſus Imol. in c. cum terra. de election.

b Felin. c. eccleſia S. Mar de conſtit. Cardin. in c. perpēd, q. 2. de ſent. excō. & conſ. 147. quod incipit ſtatuit ciuitas. Lap. alleg. 92. & 101. Domin. in c. finali not. 2. de immu. eccleſ. in 6. vbi hoc indicat text. & probant alij Doct. Alex. lib. 2 c. 211. n. 7. verſ. multo fortius.

c Bald. Auth. hoc ius porrectū. verſ. & propterea. C. de ſacroſ eccleſ. & probat text. in l. generali, & in l. iubemus. C. eod. c. cum laicis. de rebus eccl. nō alien. c. quæ in Eccleſiarum. de conſtit. c. 1. de immun. eccl. in 6. vbi Gemin. & Fran. nu. 5. Dec. c. eccleſia S. Mar. ſu. 192. de conſtitut. Oſtienſ. in ſum tit. de immun. Eccl. §. ſed nec iſta.

& religionis cultu præſtantius. Et [a] Xenophon, tanto ait, cultum religionis magis decere Principem, quanto ſit felicior, vt imitationis ſtudio, pietateq. in aliorum animis excitata, hoc ſibi maiores opes, & potentiam affirmet, quo magis diuini numinis veneratione populum imbuerit. Itaq. Numa Pompilius, vt populi Rom. feritatem exueret, & Regnum in longiſſimum tempus ſtabiliret, vna cum legibus ſacra, in Rom. Remp. inuexit. Et (vt de noſtris aliquid dicam) verè omnino, ac ſapienter [b] Cyrillus, politicæ adminiſtrationis fundamentum, religionem eſſe dixit. Et viciſſim Theodoſius, & Valentinianus, ad Cyrillum ſcripſerunt, Principem quaſi alterum Reip. parentem, atque tutorem, nihil æque decere, ac religionis antiquæ, veræque curam, & patrocinium. Remigius autem Remenſis Epiſcopus, cum Clodoueum Galliæ Regem inungeret, tamdiu Regnum duraturum eſſe prædixit, quamdiu in eo religio, & iuſtitia colerentur. Et in eandem ſententiam, [c] Agathias duraturum Imperium Gallicum pronuntiauit, in quo non minus pietas, quam iuſtitia vigeret. Itaq. recte [d] Minutius, nihil, ait, in Rep. curari magis, obſeruariq. oportere, quam religionem. Et [e] Iſidorus Peluſiota nihil cenſuit vtilius, aut præſtantius pietate in Deum, quæ Laureatis quoque Imperatoribus, ſartam tectam popularium obedientiam conſeruat. Certè olim diuinis oraculis pronunciatum legimus, Chriſti Eccleſiam, Regum opibus, ac theſauris ſupramodum locupletandam. Huc enim ſpectant illa apud [f] Iſaiam; Et erunt Reges nutritij tui. Itemq. & ſuges lac gentium, & mamilla Regum, lactaberis. Et rurſus, Reges eorum miniſtrabunt

a lib. 7. Cyropæd.

b Initio lib. de fide ad Theod.

c lib. 1. de bello Gall.

d In Octau.

e lib. 2. ep. 135.

f Iſa 49. & 60.

tibi; gens enim, & Regnum, quod non ſeruierit tibi, peribit. Quocirca Leonem Auguſtum, Leo [a] Pontifex monuit, Regiam poteſtatem, non tam ad Reip. adminiſtrationem, quam ad Eccleſiæ præſidium, collatam eſſe. Egregiè vero [b] Ioannes Pontifex ad Iuſtinianum Imperatorem in hæc verba ſcripſit: *Nihil eſt quod lumine clariore præfulgeat, quam recta fides in Principe. Nihil eſt quod ita nequeat occaſui ſubiacere, quã vera religio.* Mox vero de religionis ſtudio *Hoc eſt enim,* inquit, *quod veſtrum firmat Imperium, hoc quod veſtra Regna conſeruat.* Ipſe vero Iuſtinianus [c] alicubi; *Nos, ait, omni prouidentia, curam Eccleſiarum gerimus, per quas, & Imperium noſtrum ſuſtineri, & publicas res, per clementiam Dei, & gratiam, muniri credimus.* Gotthorum porrò Rex Atalaricus apud [d] Caſſiodorum in hunc modũ ſcribit; *Tanto diuinitati plurima debemus, quanto cæteris mortalibus, maiora ſuſcepimus. Nam quid ſimile rependat Deo, qui potitur Imperio? Sed licet pro tanto munere nihil compenſari poßit idoneè, ipſi tamen gratia redditur, dum in ſeruientibus honoratur.* Vides igitur (opinor) Gallofrance, non obeſſe Principum auctoritati, Eccleſiaſticarum rerum, & perſonarum amplitudinem, ac maieſtatem: neque verendum eſſe, ne fidelium in Deum liberalitas, & munificentia, ciuiles, & politicas opes exhauriat. Quod ſi aduerſus Catalaunenſem Epiſcopum, Senatus auctoritate aliquid ſecus definitum eſt, peculiari quopiam iure, & ſingulari priuilegio factum eſſe non dubito, cum de ampliſſimi Senatus pietate, ac religione, non aliter ſentiendum videatur. Quamobrem vide, vtrum recte in vniuerſum concludas, hoc ius ad Principem pertinere, vt

a Ep. 73.

b l. inter claras. C. de ſum. Trin. & fide cath.

c Nouel. 42.

d lib. 8. variar. ep. 29.

abſq. eius facultate, Eccleſiaſticæ perſonæ nihil penitus queant poſſidere. Nam quod ex [a] Iuone atque Auguſtino [b] profers, vt initio monui, alio ſpectat, tantum enim docet (quod nemo negat) villas, & prædia non diuino, ſed humano tantum iure poſsideri, ijsq. hæreticos recte priuari, quod Imperatoriæ leges [c] illos ſpoliandos eſſe decreuerint.

a *par. 3. c. 194.*

b *Tract. 6 in Ioa. pene eadem epiſt. 48. et 50 ad Bonif. & lib 2. cõtra l. t. Petiliani. c. 43. 59.*

c *C. Theod. lib 6. tit. 5. lib. 43. 52. 54*

Venio nunc ad ſecundum tuæ diſputationis caput, in quo tibi, ſecundam Venetorum legem defendendam proponis, quæ Eccleſias, monaſteria, & pia loca ſine iuſſu Principis exſtrui vetat. Tuam vero defenſionem duas in partes tribuis, & in altera quidem rationibus, in altera autem exemplis pugnas. Et quod attinet quidem ad rationes, fateor (quod initio ponis) gentilium templa, fuiſſe olim expiata, & diuino cultui religioſè conſecrata. [d] Cæterum ante omnem Principis legem, ipſa Apoſtolorum ætate, certa loca Deo dicata erant, quæ ab alijs Oratoria, ab alijs Eccleſiæ vocabantur. Conſtantinum Imperatorem omnium primum, lege lata toto orbe terrarum, poteſtatem feciſſe, vt Chriſtiani Eccleſias, ædificarent, quas non ſemel ethnici Imperatores, ſuis nefarijs edictis, partim prohibuerant, partim euerterant, equidem non inficior: Illud nego (quod etiam initio ſignificaui) templorum dedicationes, vllo vnquam tempore, apud Chriſtianos auctoritate ciuilium Magiſtratuum fieri conſueuiſſe. De Concilio vero Chalcedonenſi, & Balſamõnis interpretatione quid ſentiendum ſit, quia docui non multo ante, hoc loco prætereo. Certe Ambroſius, Valentinianum Auguſtum, cum de baſilicis tradendis ageretur, his verbis affatur. [e] *Nec mihi* inquit,

d *Greg. Niſ. in vita Greg. Taum. Theod. lib. 8. cont. Græc. in fin. Greg. Pont. lib. 2. dial. c. 8. & lib. 19. regeſ. ep. 71.*

e *lib. 5. ep 33.*

fas eſt tradere, nec tibi accipere, Imperator, expedit. Domum priuati, nullo potes iure temerare, domum Dei exiſtimas auferendam. Allegatur Imperatori licere omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Reſpondeo, Noli te grauare Imperator, vt putes, te in ea, quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere, ſi vis diutius imperare, eſto Deo *ſubditus. Scriptum eſt, Quæ Dei, Deo, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Eccleſiæ. Publicorum tibi mœnium ius commiſſum eſt, non ſacrorum.* Nonnullis autem interiectis ſubdit; *Eccleſia* Dei *eſt, Cæſari vtique non debet adijci, quia ius Cæſaris eſſe non poteſt templum Dei.* Qua igitur fronte, affirmare quis audeat, rerum quoque ſacrarum curam, ad Principem pertinere, & ad eius auctoritatem ſpectare, vt de ijs leges ferat, iubeat, & vetet? Audi hunc ipſum Ambroſium ad eundem Valentinianum hæc ſcribentem. [a] *Nec quiſquam, ait, contumacem iudicare me debet, cum hoc aſſeram, quod Auguſtæ memoriæ, pater tuus, non ſolum ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit in cauſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicuius ordinis, eum iudicare debere, qui nec munere impar ſit, nec iure diſſimilis; (hæc enim verba reſcripti ſunt) hoc eſt ſacerdotes, de ſacerdotibus, voluit iudicare.* [b] At Nouellam Iuſtiniani, nobis obijcis. Sed illum plus ſibi iuris, in res Eccleſiaſticas vſurpaſſe, quam recta ratio pateretur, non ita multo poſt oſtendam. De Collegijs, quod ex iure ciuili in medium affers, (quamquã eo quidem loco quem tu indicas, nuſquam reperitur) quorſum pertineat, non ſatis intelligo, nam ſi velis Collegia, religionis, & pietatis gratia inſtituta, à Principum, & Magiſtratuum, auctori-

a *Lib. 5. ep. 32.*

b *67.*

ctoritate pendere, ſacris [a] Canonibus apertiſſime aduerſaris. Neque vero ſanctiſſimus Dominus, Dominus Noſter, Paulus Papa V. illicita Collegia, aut priuatas coitiones, etiam per ſpeciem religionis, nullius Eccleſiaſtici præſulis auctoritate inſtitutas defendit; quin potius vehementer dolet, occultos hominum congreſſus eſſe alicubi, conniuentibus Principibus, non ſine magno religionis, ac morum detrimento ſenſim introductos. Quod ſi de ijs Collegijs loqueris, rem quidem non omnino veram, at certe non penitus improbabilem aſſeris; ſed ad cauſſam Venetam defendendam, nihil habet momenti. Tertulliani ſanè teſtimonium (niſi ego fallor) [b] Plinij iunioris edictum indicare videtur, quo ſe ille hetærias prohibuiſſe, ad Traianum ſcripſit. Quod ſi illud edictum probas, eadem ratione obijcere poteras, [c] legem Diocletiani, & Maximiani, cæterorumque tyrannorum edicta, quibus olim Chriſtianam religionem oppugnabant. Itaque vides, Gallofrance, nullam te vel probabilem attuliſſe rationem, ad legem Venetam ſtabiliendam, cum plane conſtet, hanc exſtruendi Eccleſias, & monaſteria auctoritatem, [d] ſacram, & Eccleſiaſticam eſſe.

In altera porro tuæ defenſionis parte, Principum, atque Imperatorum exemplis, vtcunque probas (quod nemo catholicus inficiatur) plurimas baſilicas, cœnobia, & loca pia, eorum liberalitate fuiſſe exſtructa; non tamen abſque nutu Epiſcoporum, multoque minus ſine eorum auctoritate, atque opera fuiſſe conſecrata. Potuiſſes autem multa de Conſtantino ex [e] Damaſo, & [f] Euſebio ſcribere; de Conſtantio, ex [g] Athanaſio;

a *Clem. quia contingit. de relig. dom. Concil. Trid. ſeß. 22. c. 8. de reformat.*

b *lib. 10. ep. 97.*

c *l. Collegia. C. de hæred. inſtit.*

d *De conſec. d. 1. c. de locorum. c. præcepta. c. baſilicas. c. eccl. c. nemo. toto tit. de eccl. ædifi. c. auct. de priu. in 6.*

e *In vita Sylu.*

f *lib. 3. & 4. de vita Conſt.*

g *In Apolog.*

a Orat. 1. in Iul. naſio; de Gallo, ex [a] Nazianzeno; de Iuſtiniano, ex
b l.b. de ædif. Iuſt. [b] Procopio; de Carolo Magno, alijſque permultis, quæ recenſere longum eſſet. Sed niſi ego fallor, falleris ipſe, dum aſſeris, nulla extare monaſteria, religioſas domos, aut alia venerabilia loca, nulla etiam corpora, & vniuerſitates, niſi vel ſolius Principis liberalitate, vel ipſius auctoritate, & approbatione. Quod ſi in iſto Regno, abſque Regis diplomate, & ſupremæ curiæ ſenatuſconſulto, nullum templum, aut monaſterium exſtrui licet, Eccleſiaſticum priuilegium, facilius admiſerim, quam vllam Chriſtianiſſimis Regibus in res ſacras, & Eccleſiaſticas tribuam auctoritatem: aut ſi quando Regius conſenſus deſideratus eſt, de ijs ſacris ædificijs accipio, quæ in area publica, vel certè ſolo, olim iuri Regio obnoxio, excitanda erant. Exempla ſanè, quæ à te afferuntur, Imperatorum, ac Regum magnificentiam, & pietatis ſtudium, mirificè declarant: auctoritatem tamen, quam contendis, nequaquam probant. Domeſticum vero exemplum (vt tu loqueris) ædis aureæ diui Marci, Sebaſtiani Ziani Ducis pietatem, & munificentiam commendat; præterea nihil. Neque enim credendum eſt, abſque auctoritate Præſulis Eccleſiaſtici, tam magnificum ædificium, aut inchoatum, aut perfectum, aut Deo denique dicatum eſſe. Non rectè igitur concludis, Venetos more maiorum, nimium in templis exſtruendis, Chriſtianorum ſtudium, repreſſiſſe: quicquid enim in illo genere peccetur (ſi quid tamen peccatur) Eccleſiaſticorum prouidentia emendandum eſt. At
c lib. de reb. eccleſ. cap. 14. inquis, [c] Vvalfredus Abbas, ſatius eſſe dixit, pauperibus, quæ viua Dei templa ſunt, & ſimulacra, ſubuenire,

nire, quam templorum parietes exſtruere, vel exor-
nare, eoque nomine beatum Gregorium, in primis
laudat. Eſto: poſſem tibi obijcere [a] Euſebium, qui
magnam, ait, Chriſtianorum fuiſſe lætitiam, cum vi-
derent, ea loca, quæ paulo ante, impijs tyrannorum
machinis euerſa iacuerant, rediuiua conſtructione
clariora, & celſiora conſurgere, & excelſa, ac magnifi-
ca templa, pro humilibus oratorijs excitari. Poſſem
multa de templorum magnificentia, atque ornatu
proferre, ex [b] Cyrillo Hieroſolymitano, [c] Gregorio
Nyſſeno, [d] Chryſoſtomo, [e] Cyrillo Alexandrino,
[f] Ambroſio, [g] Hieronymo, [h] Optato Mileuitano,
[i] Auguſtino, [k] Paulino, [l] Prudentio, [m] Proſpero,
alijſque permultis. Quæ ſi vera ſunt, vt profectò ſunt
veriſſima, plane ſequitur, eúm, qui hæc ſacra ædificia
prohibeat, maximum, ſine dubio ornamentum, ab
Eccleſia remouere, & Eccleſiaſticam libertatem, non
mediocriter lædere. Quòd vero attinet, ad Vvalfridi
ſententiam, id vnum, vir pius affirmat, quod olim
Hieronymus, & Chryſoſtomus docuerant, in his quã-
uis ſacris, ac religioſis ædificijs, ſi cætera deſint Chri-
ſtianæ pietatis officia, religionis perfectionem nequa-
quam poſitam eſſe; ſed præſtantiores, nobilioreſque
virtutes ſedulò parandas, quibus animus, ad pietatem
informetur. Deo vero immortali, longe gratius, ac-
ceptiuſque videri benificentiæ genus illud, quo indi-
gentium inopia ſubleuatur, quam quo templa, atque
altaria auro, gemmiſque fulgent. Verum id nunc
non agitur; de Veneti Senatus poteſtate diſputatur,
vtrum iuriſdictionis ſuæ fines exceſſerit, & ſacrorum
canonum conſtitutiones violarit. Nam quod ad ex-

tremum

a *lib. hiſt. 9. c. 10.*

b *Cathe. 14.*
c *Orat. in S. Theo.*
d *Hom. 66. ad pop. et Ho. 51. in Matt.*
e *lib. de fide ad Reg. in init.*
f *lib. 2. de off. c. 21.*
g *In ep. ad demet. & Zac. c. 8.*
h *lib. 6. cot. Parm.*
i *In Pſal. 112.*
k *Nat. 3. de S. Felice.*
l *In Hym. de S. Laur.*
m *lib. de promiſſ. c. prædict. p. 3. c. 38*

tremum addis, ob nimiam Templorum multitudinem, inſtituendam potius querelam fuiſſe, qualem Concilio Conſtantienſi, à Petro Aliacenſi Cardinale, propoſitam accepimus, quam de Duce, ac Senatu expoſtulandum, ob legem latam, ne vlla in poſterum abſque Principis auctoritate Templa, aut Monaſteria exſtruantur, parum (vt modeſtiſſime dicam) ad Venetam defenſionem pertinet. Fac nimiã eſſe Templorũ, ac Monaſteriorũ multitudinẽ, fac rogandũ fuiſſe Pontificem, vt Eccleſiaſticis ædificijs modum imponat, cur ſibi Senatus arrogat, quod erat à Pontifice impetrandum? Negas ius ſibi nouum vſurpaſſe, at non probaſti, fas eſſe Principibus laicis, de rebus ſacris, atque Eccleſiaſticis, præcipuè vero de Templis, aut Monaſterijs, quicquam ſtatuere. Monendi igitur potius tibi ſunt Veneti tui, vt [a] Caroli Magni pietatem imitentur, qui quamuis graue, atque intolerabile iugum, à Sancta Sede impoſitum, ferendum tamen exiſtimauit. Nam ſi perſtent in contumacia, & tam vtile, ac ſalutare præceptum Apoſtolicum contemnant, verendum eſt, ne quod [b] Hieronymus, & [c] Beda inſinuant, fidei, ac religionis iacturam, aliquando faciant. Recte ſiquidem Gregorius VII. de Apoſtolico præcepto, alicubi [d] ſcripſit. *Qui vero, ait, huic ſaluberrimo præcepto obedire noluerit, idolatriæ peccatum incurrit, Samuele teſtante, & B. Gregorio aſtruente, peccatum ariolandi eſt, non obedire, & quaſi ſcelus idolatriæ non acquieſcere. Peccatum igitur Paganitatis incurrit, quiſquis dum Chriſtianum ſe aſſerit, Sedi Apoſtolicæ obedire contemnit.* Neque vero facile poterit idonea excogitari ratio, cur Venetum præceptum, tam amplum, & latè patens, cen

a *c. in memoriam. d. 19.*

b *Ep. ad* Damaſ.
c *Matth. 16.*

d *c. ſi qui ſunt. d. 81.*

ſeri poſſit, vel iuſtum, vel ad Reip. conſeruationem vtile, ne dum neceſſarium. Conſtat enim Regna, atque Imperia, non armis tantum, & ciuili prudentia, ſed etiam, & quidem præcipuè, diuini numinis prouidentia, & cæleſti patrocinio conſeruari, propagarique: Aedibus vero ſacris, Deique Templis, Martyrum Baſilicis, religioſorum Cœnobijs, pauperum Xenodochijs, tamquam cæleſtibus quibuſdam arcibus, diuiniſque præſidijs, ab hoſtium oppugnationibus defendi, atque muniri. Vt malè omnino rebus ſuis conſulere videantur ij, qui his firmiſſimis munitionibus neglectis, humana tantum conſilia, patrociniaque ſectantur. Verè quippe dictum eſt à [a] Dauide: Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam. [b] Itemque: Hi in curribus, & hi in equis; nos autem in nomine Dei noſtri inuocabimus. Ipſi obligati ſunt, & ceciderunt, nos autem ſurreximus, & erecti ſumus.

a *Pſal. 126.*

b *Pſal. 19.*

Reliquum eſt tertium, ac poſtremum, tuæ orationis caput, in quo Venetæ legis tertiæ, facilem, ac promptam defenſionem polliceris, qua Venetus Senatus, ius ſibi, in perſonas eccleſiaſticas vendicat. Exordiris autem à grauiſſimo Petri [c] teſtimonio, *Nemo*, inquit, *veſtrum patiatur vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor*. Eorum porro verborum interpretationem, à Concilio [d] Matiſconenſi, ideſt, mutuaris; in quo Patres capitalia quædam, clericorum crimina, laicis Magiſtratibus permittunt. Sed Apoſtoli verba, vniuerſim ad omnes Chriſtianos pertinent, Concilij Patres nominatim de Clericis agunt: itaque mirari ſatis non poſſum, qua ratione

c *Ep. 1. c. 4.*

d *Cap. 7.*

hæc duo tam diuerſa teſtimonia, ſimul componas; & vtriuſque vim, per imprudentiam elidas. Quoniam igitur Apoſtoli verba, ad clericos non pertinent, ſed rerum aduerſarum tolerantiam, cum vitæ innocentia, morumque integritate commendant, quæ tam laicis, quam clericis communis eſſe debet, & tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares iudices ſpectant, apud quos iuſtè, vel iniuſtè quis plecti poteſt, illis prætermiſſis, de Concilij definitione tibi reſpondebo. Coactum eſt illud Concilium, circa tempora Pelagij II. hoc eſt anno circiter à Chriſto nato DLXXXIII. At multo antea vniuerſim clericos, à ſæcularium Principum iuriſdictione, liberos docuerant [a] Dionyſius Areopagita, Concilium [b] Carthagin. iij. Gregorius [c] Nazianzenus, Concilium [d] Agathenſe, Concilium [e] Aurelian. iv. Nihil dico in præſentia, de [f] Conſtantino, & [g] Valentiniano, qui ſua auctoritate, neque voce tantum, ſed re ipſa, Eccleſiaſticam libertatem confirmarunt, nam Conſtantinus quidem præter ea, quæ in Concilio Niceno magnificè prædicauit, dixiſſe aliquando fertur, ſi ſuis oculis Epiſcopum, vel, (vt alij volunt) Monachum, alienæ vxori ſtuprum inferre forte vidiſſet, tam immane facinus, paludamenti obiectu velaturum ſe, ne tanti facinoris aſpectu, aliorum oculi inquinarentur. Quo circa vides ante Concilium Matiſconenſe, Eccleſiaſticam libertatem probè ſtetiſſe. In eo autem Concilio, potuerunt Patres (quod id temporis ratio poſtularet) aliquid ſæcularibus concedere, vt multa iſti veſtro Regno, ipſiſque adeo Venetis, ab Eccleſiaſticis conceſſa eſſe compertum eſt. Vel (quod magis reor) loquuntur Patres, de crimini-

bus

a *Ep. ad Demoph.*
b Can. 9.
c *Orat. 9. 17. 27.*
d *Can. 23. habetur 11 q. 1. c. clericū.*
e Cap. 20.
f *Ruffi. lib. 10. hiſt. c. 2. Theod. lib. 1. c. 11. Greg. lib. 4. ep. 31. Niceph. l. 8. c. 16. Nicol ad Michael. Imper. c. in ſcripturis. c. boni principis. c. quis dubitet. d. 96.*
g *Ambroſ. lib. 5. ep. 32.*

bus quibuſdam atrocioribus, quæ cenſura Eccleſia-
ſtica, pro criminis grauitate, idoneè plecti nequa-
quam poſſunt, & iccircò ſtatuunt clericos, qui ſeſe ijs
ſceleribus obſtrinxerint exauctoratos prius, politicis
Magiſtratibus permittendos eſſe, qui legum auctorita
te innoxios, & facinoroſos animaduertãt. Sic enim hoc
noſtro ſæculo, non raro Eccleſia facere cõſueuit. Quod
ſi tanti facis Matiſconenſe Concilium primũ, cur ne-
gligis ſecundum, eodem Rege Gontranno editum?
At in illo, longe plures Epiſcopi, perſonas Eccleſiaſti-
cas, vniuerſim eximunt, à ſæculariũ Principum iuriſdi
ctione, ſtatuuntque, vt clericorum cauſæ coram Epi-
ſcopis diſcutiantur. Si quid ſecus fiat, contra ius, faſ-
que vſurpari. Et profectò, agnouiſſe videntur Epiſco-
pi, quod ſuperiori concilio definitum erat, male à lai-
cis acceptum, contra Eccleſiaſticam libertatem, pu-
gnare. Et quod illi non ita perſpicuè dixerant, planius
declararunt, in quouis crimine clericorum, Eccleſiaſti-
cæ ſententiæ, acquieſcendum eſſe. Mitto alia quam-
plurima, quæ in Capitularibus Franciæ pro Eccleſiaſti
ca libertate definita ſunt, quæque ſanctè, ac ſeuerè
præcipiunt, ne politici Magiſtratus vllius ordinis cle-
ricos in ius vocare audeant, aut à foro Eccleſiaſtico
vlla ratione auocare. Hoc verò Matiſconenſis ij. Con
cilij teſtimonium prætermitti non potuit, quod anno
duodecimo poſt illud primum, illius definitionem,
vel antiquauit, vel certè explicuit, vt Eccleſiaſticam
libertatem non lædat. Addis Pauli teſtimonium in
Epiſtola ad [a] Romanos, vna cum explicatione Chry- a Cap. 13.
ſoſtomi: ſed niſi mea me fallit opinio, vterque nobis
potius, quam Venetæ cauſæ fauet, quamquam enim

Apoſtolo præcipue propoſitum erat, eorum inſaniam refellere, qui Chriſtianos à Principum auctoritate eximebant, atque adeò oſtendere Principibus, & Magiſtratibus etiam infidelibus, ſi quid rectè præcipiant, obtemperandum eſſe, initio tamen capitis, vnde tu ſumis argumentum, ampliſſimam, & latè patentem ſententiam profert, quam ad ſæculares duntaxat Magiſtratus nemo (quod ſciam,) reuocandam cenſuit: ſiquidem penè [a] innumerabiles, à quibus ne ipſe quidem Chryſoſtomus diſcrepat, ſublimioreſque poteſtates, quas Apoſtolus nominat, vniuerſim accipiunt, vt Eccleſiaſticas etiam dignitates complectantur; idque ad Senonenſem Archiepiſcopum, & ad Conradum Imperatorem luculenter indicat [b] Bernardus, qui ex hoc Pauli loco colligit vtrique erga Romanum Pontificem obedientiam præſtandam eſſe. Quod autem concludis, illo ſæculo, cum videlicet Apoſtoli ſuperſtites eſſent, tam clericos, quam laicos, fuiſſe infidelibus Principibus ſubiectos, ſi de re ipſa loquaris, nemo poteſt contradicere; ſin autem de iure; negare non potes; Paulum [c] Apoſtolum voluiſſe, omnium fidelium cauſas, apud Chriſtianos, non autem apud infideles magiſtratus, agitari. De canonibus, & epiſtolis veterum Pontificum, deque Apoſtolicis conſtitutionibus (quod in præſentia ſubijcis) nolo tecum curioſius diſputare; quamquam enim eorum auctoritas, non eſt penitus contemnenda, in hac tamen controuerſia, nihil mihi afferendum duxi, quod non eſſet apud omnes certum, & exploratum.

Agis deinde exemplis, ſed (vt verum fatear) non ſatis fideliter. Nam Paulum Samoſatenum, non ab

a Tertul. in Scorp. c. 14. Irena. lib. 5. cap. 24. Ambr. Chryſ. Theodo. Theoph. Anſel. Primas. ad Rom. 13. Baſil. cit. ſi Monaſt. c. 23. Bernar. epiſt. 42. 183. Alexan. Alen. 3. p. q. 1. m. 5. D. Tho. Bonau. Richar. Duran. Aegid. Carthus. 2. ſent. d. vlt.

b Ep. 42. & 183.

c Prima ad Cor. 6

Impe-

Impetatore (vt tu vis) ſed à Synodo fuiſſe damnatum, apertè docet [a] Euſebius, qui plures, in eum Epiſcoporum ſententias latas fuiſſe memorat; cumque poſtremò ab altero Antiocheno Concilio, ſacris prohibitus, atque exauctoratus eſſet; nec tamen, ab Eccleſiaſtica domo, Synodi auctoritate pelli poſſet, coactos fuiſſe Epiſcopos, Aureliani Imp. quamuis gentilis, opem, atque auxilium implorare, non aliter, ac plerumque noſtra tempeſtate, Eccleſiaſtici Iudices, in atrocioribus criminibus, ſæcularium iudicum cenſuram, atque auctoritatem aduocant. Imperator autem, illum quidem Eccleſiaſtica domo exire compulit, domum vero ipſam, Epiſcoporum Italiæ, Rom. præcipuè Pontificis iudicio, ſententiæque permiſit. Vbi primum obſeruo, etiam ſub Imperatoribus infidelibus, Eccleſiam bona ſtabilia poſſediſſe. Deinde ethnicum Imperatorem, de domo eccleſiaſtica, ſententiam ferre recuſaſſe; id vnum ratum, ac firmum eſſe voluiſſe, quod Epiſcopi, & Romanus præcipuè Pontifex iuſſiſſent. Et non pudebit Chriſtianos Principes, reclamante præſertim Pontifice, de rebus, & cauſis Eccleſiaſticis, leges ferre? Clericos, & quidem nonnulla dignitate conſpicuos, ſæcularibus iudicibus ſubijcere? Itaque Pauli Samoſateni hiſtoria, quam tantopere probas, ſi diligentius expendas, à nobis eſt. Obijcis legem [b] Philippi Imperatoris, qui inter Romanos Principes, omnium primus Chriſto, nomen dediſſe fertur. At quid, quæſo in illa lege reperiſti, quod clericos attingat? Incendiarium, qui ſeſe dolo malo, tam immani facinore contaminarit lege Cornelia, de ſi carijs, puniendum definit; de clericis verbum nullum. Quis igitur,

[a] *lib. 7. hiſt. c. 24. in fine.*

[b] *l. data opera. C. de his, qui accuſ. non poſſ.*

tur, eam legem aliter interpretetur, quam vt in eos tantum vim habeat, qui Rom. Imperio ſubſint? At loquitur, inquis, ſine vllo perſonarum diſcrimine. Fateor. Sed ridiculè legislator, non ſibi ſubiectos, excipiat, quos certo conſtat, ſuæ legis poteſtate nequaquã comprehendi; neque enim credo Gallicanis veſtris legibus, aut Senatus conſultis Hiſpanos, aut Germanos excipi, quando nec illi Gallos, aut Italos eximendos putant. Aut igitur probandum tibi erat, clericos iure Principi eſſe ſubiectos, eiuſque legibus, & ſanctionibus teneri; aut, ſi id non probas, pontificiæ ſententiæ, lex illa Philippi officere nihil poteſt. De Athanaſio tibi apertè contradicit [a] Thheodoretus, qui eius cauſſam, in Concilio agitatam, & Epiſcoporum, non ſæcularium iudicum ſententia definitam, ſcribit. Tantum addit, Sanctiſſimum Epiſcopum, ab vniuerſa Synodo abſolutum, Imperialium miniſtrorum opera, ab inimicorum manibus ereptum, nefarios eorum conatus, atque inſidias eluſiſſe. Itaque, qui ab Imperatore conſtituti erant (vt Theodoretus loquitur) vt paci, & tranquillitati prouiderent, nullas ſibi iudicis partes vſurparunt, ſed perturbationem, & cædem, quæ hæreticorum improbitate imminere videbatur, pro ſui muneris ratione, prohibuerunt. Addis Stephani Antiocheni cauſam, quem dicis lege Cornelia, reum coram Imperatore actum, ab eius legatis, in Palatio, non in Eccleſia fuiſſe damnatum. Fateor [b] Theodoretum, rem ita narraſſe, vt ſcribis. Sed reticuiſti, quod idem tamen Theodoretus affirmat, iudices maxima ex parte fuiſſe eccleſiaſticos, quamuis eis Prætor additus eſſet. Et quod ad cauſam in primis pertinet, Conſtan-

a *lib. 1. hiſt. eccl. c. 30.*

b *lib. 2. hiſt. eccl. c. 9. & 10.*

tium Imper. qui ei actioni præfuit Arriana labe infectum, & Eccleſiaſticis, non mediocriter fuiſſe infenſum. Videris autem tu, vtrum Arrianos Imperatores, & Eccleſiæ hoſtes, Venetis tuis imitandos, cenſeas. Denique potuit ea cauſa in Regia, non in Eccleſia diſcuti, quòd periculum eſſet, ne in cætu Epiſcoporum, ſeditio, & maius periculum excitaretur, cum præſertim extra ordinem in ea cauſa, Imperator iudicium exercuerit, poſtulantibus Epiſcopis, qui læſi fuerant. De Timotheo Aeluro vehementer admiror, te verba facere voluiſſe, cum ſatis conſtet, illum ab vniuerſa Synodo Chalcedonenſi damnatum, atque anathemate fuiſſe percuſſum. Cum vero ille, hæreticorum ſtudijs plurimum poſſet, Epiſcopi omnes, ad eum vlciſcendum, Imperatoris opem implorarunt; & quia Eccleſiaſtici Canones, capitale ſupplicium non infligunt, precibus ab eo contenderunt, vt legibus ageret, nec pateretur, Eccleſiaſtica ſententia cœtu fidelium exactum, ea ſcelera impune ferre; quæ Eccleſiaſticæ vindictæ (vt illi loquuntur) menſuram excederet. De Zenone præſtabat omnino ſilere: ille namq. vt ſcribit [a] Euagrius, & tyrannidem exercuit, & hæreſim fouit, aliaque quamplurima, contra ius, faſque vſurpauit; Eccleſiaſticam denique libertatem, ſacroſque canones, quam qui maxime, violauit; vt mirum non ſit, ad eius immania crimina, hoc etiam quaſi palmare flagitium acceſſiſſe, tot alios Epiſcopos ſuis Eccleſijs eiecerit, alios iure expulſos nefariè reſtituerit. Quæ ſi tibi probanda videntur, meritò Zenonis exemplo, cauſam Venetam tueris. Sed malet, (credo) Veneti cauſa cadere, quam tam perditi Imperatoris exem-

a *lib.3.c.1.*

exemplo defendi. Quod verò addis Eccleſiaſticam diſciplinam, Principum ſeueritate mirum in modum iuuari, næ ego libens tibi Gallofrance, aſſentiar. hoc enim ſemper Eccleſia profeſſa eſt, & fideles, atque catholicos Principes, tamquam ſuæ libertatis patronos, ac defenſores agnouit, eorum ſemper auxilium in rebus difficillimis implorauit, ſuaque iura, eorum auctoritate, & ſtare, & promoueri non negat: quod in Concilio Tridentino Patres magnificentiſſime prædicant, obnixèque vniuerſos obſecrant, & obteſtantur, vt maiorum exempla ſequuti, Eccleſiaſticam libertatem, & complectantur, & protegant. Sed nimirum hæc Principum, & Magiſtratuum auctoritas, Eccleſiaſticæ libertatis vim, non modo non infringit, aut minuit, ſed vehementer potius confirmat, ac roborat. Neque aliud ſignificat [a] Auguſtinus priori illo loco, quem ex [b] Gratiano indicaſti. Cum autem poſteriori, malos clericos curiæ traditos affirmat, ſiue traditos fuiſſe velis vt curiæ miniſtrent (quod plerique ſentiunt) ſiue, vt iuſtum ſupplicium ſubeant (quod alij malunt) vtrũ vis auctoritate Eccleſiaſticorum præſulum, non Principum imperio, fieri conſueuiſſe ſignificat.

a Ep. 54. ad Maced.

b 23. q. 5. c. prodeſt

Aliam ſubinde, diſputationem aggrederis, & Iuſtiniani [c] Nouellas obijcis, quibus ciuilium, & Eccleſiaſticorum criminum differentia notatur, quaſi vero obſcurum ſit, qualis hic Imperator fuerit, quamque à fide catholica alienus, cuius denique opera tam multas leges, de rebus Eccleſiaſticis, & ſacroſanctis tulerit. Tantum enim ille ſibi alieni iuris ſumpſit, vt quod B. Ambroſius, [d] in auditum eſſe dixit, fidei controuerſias definire non dubitarit. At laudem à Ioanne

c 79. 83. 123.

d lib. 5. ep. 32.

Rom.

[a] Rom. Pont. Fateor, ſed quòd res Eccleſiaſticas pio tunc ſtudio complecteretur, quòd iuſtitiam coleret, quòd ſcelera, atque flagitia legum auctoritate compeſceret, & vlciſceretur, quòd Eccleſiæ dignitatem, & tueretur, & coleret, quòd Sedi Apoſtolicæ cuncta ſubijceret, quòd Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum caput, & magiſtram agnoſceret. Nouellas autem illas, quas tu laudas, Ioannes Pontifex ne videre quidem potuit, qui antequam ederentur, diem, (vt creditur) clauſerat extremum. Doce igitur leges Venetas eſſe Apoſtolicæ auctoritati ſubiectas, ſacris canonibus, & Eccleſiaſticis ſanctionibus congruentes. Doce non pugnare cum Eccleſiaſtica libertate, tum iure ſuadebis, vt Paulus V. eas non ſolum probet, ſed etiam laudet. Ita ſuæ dignitatis rationem habebit, vt maieſtatem Senatus, ne leuiter quidem imminuat. Affers deinde ſententiam Bartoli, qui Pontificatum dixit eſſe, quaſi fratrem, Principatum vero, ſororis locum tenere. Sit ſanè ita, non ibis tamen inficias, iſto præſertim Gallicano iure, quo nere lilia pernegatis; ſorores fratribus eſſe ſubiectas, agnoſcant igitur aliquando Veneti tui, Pontificatum virum eſſe, & fratrem, & quidem primogenitum, Senatum verò, & Venetam Rempublicam minorem natu ſororem, quam fratri dicto audientem eſſe neceſſe ſit. Verius autem omnino dixiſſes Pontifices eſſe Patres, Principes (vt ſacri Canones affirmant) eorum filios. Tu vero videris vtrum filios parentibus, an parentes filijs parere iubeas. Mones pra terea Pontificem, vt [b] Pelagij ſententiam ſequatur, qui Narſæ Patritio, ac Duci imperat, vt Epiſcopos neſcio quos ſchiſmaticos, compri-

a *l. inter claras C. de ſum. Trin. & fide cath.*

b *Epiſt. 3. habetur apud Grat. 23. q. 4. c. de liguriſb.*

 mat,

mat, & iuſto ſupplicio afficiat. At vide, quid inter illam, & iſtam cauſam interſit. Agebatur Pelagij ætate, de Epiſcopis ſchiſmaticis, Eccleſiaſtica ſententia damnatis, & fidelium cœtu eiectis, quos meritò Pelagius, quaſi laicis Magiſtratibus permiſſos, Ducis imperio, atque auctoritate plectendos docet. Hic vero carcere detinentur incluſi eccleſiaſtica dignitate conſpicui, quibus (vt aiunt) grauia quædam flagitia objiciuntur, ſed nullo Eccleſiaſtico iudicio probata, nullius ſententia damnata, contra priſcos, & recentes canones, reclamante Pontifice, vniuerſo denique ordine indignante, & ſuadebis pontifici non ſolum vt diſſimulet, ac ſileat, ſed etiam laudet? Ego vero, ex hac ipſa hiſtoria, poſſum tibi oſtendere, ciuiles, ac politiços magiſtratus, nihil ſibi iuris in viros Eccleſiaſticos vindicaſſe. Siquidem vir ille Patritius, abſque Pontificis nutu, Epiſcopos Concilij auctoritate damnatos, & dignitate exutos, attingere, aut violare reformidabat. Quod deinde, ex eodem [a] Pelagio ſubdis, in cauſa Epiſcoporum Aquileienſis, & Mediolanenſis, eadem reſponſione refellitur; Exauctoratos quippe iam Eccleſiaſtica ſententia, Imperatori ſiſtendos monet, non quaſi vllam ei tribuat in Eccleſiaſticos auctoritatem; ſed vt ille iam legitimè gradu deiectos, iuſto ſupplicio plectat. Id vero (vt arbitror) Venetæ cauſæ aptari non poſſe, pro tua ingenuitate, non grauaté admittes: nam & ego tibi viciſſim, vltro conceſſerim (quod ex Pelagij Epiſtolis apertè colligi contendis) Romanos Pontifices, omneſque adeò Eccleſiaſticos iudices, cum de reorum ſupplicio agitur, principum, & ciuilium magiſtratuum opem, atque

[a] Epiſt. 5. habetur apud Grat. 23. q. 5. c. Illud eſt.

auxilium expetere conſueuiſſe, non in Italia ſolum, ſed in omnibus Chriſtiani orbis Regnis, atque Prouincijs.

Redis ad Matiſconenſe Concilium, eiuſque auctoritate, priſtinam (ais) in Gallia retentam eſſe conſuetudinem; cum tamen, vt antea monui, quicquid in illo definitum ſit, non ita multo poſt in altero Matiſconenſe Concilio, eodem Gontranno regnante, vel reuocatum, vel explicatum fuerit, vt libertas Eccleſiaſtica ius ſuæ immunitatis, in iſto etiam Regno, perpetuo retinuiſſe videatur, & quod de priſtina conſuetudine commemoras, non ſatis firmo fundamento nitatur. Quod ex tua oratione facile quiuis intelligat: ita enim diſputas, vt pro certo potius ponere, quam probare videaris, cumque id quod affirmas multis exemplis, refelli poſſe animaduerteres, ſi quid ſecus factum ſit, Regis permiſſu, ac voluntate, id actum fuiſſe contendis: nos contra iure canonico defendimus: vtri parti credendum ſit, docti viderint. Res quidem ipſa, ſacri [a] Canones, Caroli Conſtitutiones, veſtrarum denique rerum ſcriptores, [c] à nobis ſunt. Siquidem Regni veſtri conſtitutiones, non ſolum ſtatuunt, Eccleſiaſticos apud ſui ordinis iudices, eſſe iudicandos, ſed, ſi quid de illis iudex laicus pronunciaſſet, irritum, atque inane eſſe volunt. Apud [d] Caſſiodorum autem, Theodoricus ad Petrum Epiſc. in hæc verba reſpondit: *Cauſarum veſtrarum qualitas, vobis debet iudicibus terminari; vnde expetenda magis, quam imponenda iuſtitia.* Et Atalaricus apud eundem, [e] ad Romanos clericos hæc ſcribit. *Sed interim vos, quos iudicia noſtra venerantur, Eccleſiaſticis viuite inſtitu-*

a *c. ſi Imperator. d. 96. vbi Gloſ. Turrecr. & alij. 11. q. 1. c. Sylueſt. & c. ſolita. de maiorit. et obedien. 11. q. 1. per tot. 15. q. 7. & 8. Niceph. l. 7. c. 46*
b *lib. 1. capitul. c. 38. lib 5. c. 15. 20. 237. lib. 6. c. 115. 109. 110. 281 l. 7. c. 115. 106. 107. 111. 112. 266. 321. 322. 335.*
c *Anne. Rober. l. 1. rerum iudic. c. 6.*
d *lib. 5. ep. 37.*
e *lib. 8. ep. 24.*

tis. Et in Concilio Aquileienſi aduerſus Palladium; dixit Ambroſius; *Sacerdotes, de laicis iudicare debent, non laici de Sacerdotibus*. Gallicanam vero conſuetudinem, ex Concilio [a] Turonenſi veſtro, facilè poſſumus interpretari: ſic enim loquuntur Patres; *Inceſtuoſi, parricidæ, homicidæ, multi apud nos (heu proh dolor) reperiuntur, ſed aliqui ex illis, Sacerdotum nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in priſtinis perdurare criminibus, quos oportet per ſecularis potentiæ diſciplinam, à tam praua conſuetudine coerceri, qui per ſalutifera Sacerdotum monita noluerunt reuocari*. Vt appareat Chriſtianiſſimi iſtius Regni iura, & ſacris Canonibus eſſe in primis conſentanea, & à priſca Chriſtianorum Principum conſuetudine, non abhorrere. Eccleſiaſticus etenim iudex, de clericorum cauſis ſententiam fert, Principes eam ſententiam tuentur, ac protegunt, ſuaque auctoritate repugnantes compeſcunt, & ſi res poſtulet extremo ſupplicio afficiunt. Idque ſuperius à te allata exempla confirmant, quibus addo [b] Iuſtiniani tui auctoritatem, qui Sacerdotes, ſi forte nefarias nuptias contraxiſſent, non prius curiæ tradi voluit, quam infularum iure, ab Eccleſiaſticis iudicibus ritè ſpoliarentur. Quod igitur ais, Reges Chriſtianiſſimos, tametſi mitius egerunt aliquando, noluiſſe tamen ſuam imminui maieſtatem, vel auctoritatem infringi; verè à te, appoſitèque dictum videri poſſet, ſi quod in Eccleſiaſticorum cauſis actum fuiſſe non negas, non iuris auctoritate, ſed lenitate, atque indulgentia Principum, factum fuiſſe probaſſes. Leonem IV. [c] ad Ludouicum Reg. ſcripſiſſe dicis, paratum ſe, eorum, quæ ſibi obijcerentur, rationem

redde-

a Cap. 41.

b Nouel. 123.

c 2. q. 7. c. nos ſi incompetenter.

reddere, quod eo conſilio à te dictum videtur, vt idem in hac Veneta cauſa, Rom. Pontifici Paulo V. perſuadeas. Sed longè aliud, & cauſæ, & temporis ratio poſtulare videtur; ibi enim Leo Regiam dignitatem læſiſſe (quamquam falſò) multorum ſermone ferebatur: hic contra iure queritur Pontifex, Eccleſiaſticam iuriſdictionem miris modis conuulſam, ſacros canones violatos, ſuam denique auctoritatem neglectam, & pro nihilo habitam; vt monendus potius Senatus videatur, vt Pontificiam dignitatem aliquando agnoſcat, & qua decet veneratione, cultuque proſequatur. Cæterum non propterea Leo Pontif. ſe cuiuſquam ſententiæ, aut iuriſdictioni ſubiecit, ſed ſuam, tum innocentiam, tum modeſtiam præſetulit: quod etiam de Sixto III. & Leone item III. affirmandum eſt, vt ex ijs quæ Gelaſius [a] Pontifex definit, & de cauſa Symmachi ſcribit [b] Ennodius, intelligi facile poteſt. Nouum ex Cõcilio Sueſſionenſi, ſub Carolo Caluo, exemplum affers, quo duo Monachi rei Maieſtatis, à cœtu Monachorum, eorumque Abbate, laicis iudicibus permiſſi ſunt. In quo miror, te non vidiſſe, auctoritatem Eccleſiaſticam non præceſſiſſe ſolum, ſed etiam præfuiſſe: quod in cauſa Veneta, iure optimo Pontifex requirit. Tu verò Pariſienſem conſuetudinem laudas, librumque forenſis praxeos, qui Parlamenti ſtylus inſcribitur, defendis, Hiſpanos iuriſconſultos teſtes adhibes, Gallicana, & Toletana Concilia in medium adducis, vt probes iure poſſe Regios, & politicos Magiſtratus, non ſolum atrociora clericorum crimina, ſed pleraque etiam alia iudicare, & ſupplicio afficere. Atqui [c] Scriptores veſtri affirmant Anno

a *9.q.3 c. ipſi ſunt. & cap. cuncta per mundum.*

b *lib. pro defenſ. 4. & 5. Synodi Sym. habetur. 9. q. 3. c. aliorum hominũ.*

c *Ann. Rober. l. 8. rerum iudic. c. 6.*

M. D.

M.D.LXXXVI. cùm Sacerdos, à laico reus veneficij factus eſſet, Senatum Pariſienſem, ſacrorum Canonum auctoritate, eam cauſam, quibuſdam adhibitis conditionibus, Epiſcopi iuriſdictioni permiſiſſe. Cæterum de iſtius Chriſtianiſſimi Regni conſuetudine, (vt iam dixi) nulla mihi tecum ſuſcepta eſt diſputatio: id vnum fidenter affirmo, quicquid Regib. Chriſtianiſſimis, in perſonas, aut cauſas Eccleſiaſticas licet, Eccleſiaſtica libertate, ac munificentia conceſſum eſſe. Eccleſiam porrò, quod ſubdit, criminibus purgare, laudabile eſſe non nego, modo rectè, ac ritè fiat, hoc eſt ab eo, qui iure poſſit.

a Pſalm. 104.

De verbis Dauidis,[a] Nolite tangere Chriſtos meos. & Bernardi ſententia, quam indicas, nolo tibi reſpondere. Fac nihil inde colligi, ad Eccleſiaſticam tuendam libertatem; ſat nobis fuerit, eſſe illam diuino iure ſubnixam, Principum priuilegijs fultam, ſacris denique canonibus probè ſtabilitam. Vnum obijcis Richardum[b] Cantuarienſem Archiepiſc. de quo te nominatim ſupra monui, quòd in eo videaris, ne Grammaticæ quidem leges, probè calluiſſe, qui pro Epiſcoporum, & Sacerdotum occiſoribus, Sacerdotes, & Epiſcopos homicidas, acceperis. Addam auctoris verba, ne quicquam me finxiſſe ſuſpiceris; *Si quis*, inquit, *Sacerdotem, vel clericum minoris, aut maioris ſtatus occiderit, Eccleſia ſola excommunicatione contenta, aut (vt verius loquar) contempta, materialis opem gladij non requirit.* Hoc ille allatis ex ſacris literis teſtimonijs reprehendit, ac damnat, oſtenditque hæc, & ſimilia flagitia à Principe, & Magiſtratu plectenda eſſe. Quod, vt vides, non propriè pertinet ad clericorum crimina,

b In ep. Pet. Bleſen. ep. 73.

niſi ſolos clericos armari poſſe putes in clericos, vel ſacerdotes. Poſt nonnulla verò ſubdit: *Eccleſia iuriſdictionem ſuam prius exerceat, & ſi illa non ſufficit, eius imperfectum, ſuppleat gladius ſæcularis.* Mox verò addit; *Duo ſunt gladij, qui mutuum à ſe mendicant auxilium, atque ad inuicem ſibi vires impertiuntur alternas, ſacerdotium Regibus, & ſacerdotibus Regnum. Ideòque ſi ab altero ſuppletur alterius inſufficientia, non videtur duplex contritio, aut punitio combinata.* Iure igitur queritur Epiſcopus, per ſpeciem cenſuræ eccleſiaſticæ, Regiam iuriſdictionem in homines laicos, quamuis ſacerdotum occiſores violari, & ſcelerum, ac flagitiorum impunitate, vitijs veluti habenas laxari. De cauſis clericorum ne vllum quidem, verbum facit. Quis verò neget eos, qui clericos occiderint, ſæcularium iudicum ſententia plectendos eſſe? Quæ omnia ſi rectè interpretari velis, Eccleſiaſticam dignitatem maximè commendant, quæ etiam in laicos cenſuram exerceat. Rurſus nobis Gallicanas leges opponis, quòd abſque diſcrimine tam in laicos, quam in Eccleſiaſticos pœnas ſtatuant, ſed ſi clericos non nominant, nihil illæ ad Eccleſiaſticas cauſas, aut perſonas pertinent: quod præcipuè dixerim, ob tuam illam Franciſci I. legem, anno M. D. XXXIX. latam, quam miris laudibus extollis, vel enim clericos non attingit, vel Eccleſiaſtico priuilegio nititur, quale eſt illud Innocentij (quod tu commemoras) contra aſſaſſinos.

Seruini tui nos iterum auctoritate oppugnas; ſed eius in Nouiodunenſi cauſa defenſio, niſi Eccleſiaſtico priuilegio fulciatur, aut validioribus argumen-

tis firmetur; plane concidat neceſſe eſt. Nam de exemplo [a] Epiſcopi Troados, dixi ſupra nihil inde colligi, quod Venetam cauſam iuuet, aut Eccleſiaſticam lædat libertatem. Ad cætera Seruini teſtimonia, cum ea non exprimas, nihil poſſum reſpondere. Quæ vero illum confutaſſe dicis, quia ne eminus quidem indicas, quis poſſit diuinare? Cæterum quòd Bonifacij ſententiam de duobus gladijs, tam liberè reprehendit, iam ſupra dixi, eius me modeſtiam, ac fidem magnopere deſiderare. Græcos, ait, Latinoſque Patres, locum illum [b] Lucæ, aliter interpretari. At [c] Athanaſius, [d] Baſilius, [e] Hilarius, & quem falſò nominas, [f] Auguſtinus, verba illa ne attingunt quidem. Tantum dicunt, aliud voluiſſe Chriſtum, cum iuſſit parari gladium, quam diſcipuli intelligerent, qui arma ad Magiſtri defenſionem, expedienda eſſe arbitrabantur.

a *Nicoph. lib.* 14. *c.* 39.

b

c *q* 33. *ad Antioc.*

d *Regul. breuior.* 251.

e *Can* 32. *in Mat.*

f *q.* 104. *mixtim.*

Sed quando nullum pro Seruino tuo, potuiſti afferre auctorem, qui Bonifacio contradicat; audi [g] Bernardum Galliæ tuæ delitias, de hoc Lucæ Euangeliſtæ loco, in eandem planè ſententiam diſſerentem. Sic enim de gladio loquitur; *Quem tamen, qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo, & ipſe, tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu, euaginandus. Alioqui, ſi nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apoſtolis, Ecce duo gladij hic; non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt.* Audi vero quid ſequatur. *Vterque ergo,* inquit, *Eccleſiæ, & Spiritualis, ſcilicet gladius, & materialis: ſed is quidem pro Eccleſia, ille vero, & ab Eccleſia, exerendus eſt. Ille ſacerdotis, is Militis manu, ſed ſanè ad nutum ſacerdotis, & iuſſum Imperatoris.*

g *lib.* 4. *de conſ. ad Eug.*

ratoris. Vides, opinor, Gallofrancè, quam bellè Bernardi ſententia, cum Pontificis interpretatione cohæreat; vt iniquius feciſſe videatur Seruinus tuus, qui Pontificiam illam explicationem, tantopere reprehenderit, cum præſertim plurimi tum [a] Theologi, tum iuris [b] canonici periti idipſum docuerint. Tu verò nimium excanduiſſe videris aduerſus quorundam ſcripta, mentito (vt ipſe interpretaris) Cardinalium nomine, vulgata, quibus illa ad Petrum [c] cælitus miſſa verba, occide; & manduca; ità explicantur, quaſi duplex paſtoris munus indicent; occidendi, & manducandi. Sed profectò negare non potes, vtrumque dictum eſſe Petro, cui linteum, quaſi vas quoddam, mentis oculis obijciebatur, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cæli. Quæ omnia Origenes, [d] & Ambroſius, [e] non dubitant ad homines pertinere, qui Eccleſiæ veluti ſinu comprehenduntur. [f] Auguſtinus autem, cum eandem interpretationem ſequitur, tum planius explicat, quomodò homines occidendi ſint. *Occidendi ergo erant*, inquit, *& manducandi, ideſt, vt interficeretur, in eis vita præterita, qua non nouerant Chriſtum, & tranſirent, in corpus eius, tamquam in nouam vitam, ſocietatis Eccleſiæ*. Et Gregorius multo apertius, Eccleſiam namque leænæ comparat. *Rectè autem*, ait, *Eccleſia leæna nuncupatur, quia malè viuentes, in vitijs, ore ſanctæ prædicationis, interficit. vnde, & ipſi primo paſtori, quaſi huius leænæ ori dicitur; Macta, & manduca. Quod mactatur quippe, à vita occiditur. id verò, quod comeditur, in comedentis corpore commutatur. Macta ergo, & manduca, dicitur, ideſt, à peccato eos, in quo viuunt,*

a D. Thom. in 4. d. 45. q. vlt. in fine. Henric. Gandau. Quodlib. 6. q. 23. Augu. de Anch in proœm. ſuæ ſum. Antonin. Sylu. & alij.

b Innoc. c. licet ex ſuſcepto. de foro comp. Panor. ibid. n. 8. & c. cauſam. 2. qui fil. ſint legit. n. 6. & c. per venerabilem. eod. n. 15. & c. nouit de iud. n. 12. 13. 16.

c Act. c. 10.

d Hom. 7. in Leui.

e Serm. 67. qui eſt 2. de nat. Apoſt.

f Serm. 26. de diuer. c. 7.

interfice, & à ſe ipſis, illos in tua membra conuerte. Vides igitur, quæ ab Illuſtriſſimo Cardinali Baronio dicta ſunt, parum benigne fuiſſe, à te ad hominum cædem, atque exterminationem tranſlata: cum tamen ille, cum Auguſtino, & Gregorio, vitia, & peccata perimenda, ac de medio tollenda cenſeat. Neque enim ſicam ad hominum ſanguinem fundendum vibrat; ſed illum gladium intentat, de quo ad Eugenium loquitur [a] Bernardus. *Nunc verò*, ait, *arripe illum, qui tibi ad feriendum creditus eſt: & uulnera ad ſalutem: ſi non omnes, ſi non vel multos, certè quos poſſis.* Et paucis interiectis. *Ideò, tu inſiſte magis, ſi forte audiant, & quieſcant, inſiſte, & reſiſtentibus.* Et mox. *Inſta opportune, importune; & propheta, inquit, præcipitur, clama, ne ceſſes: ad quos niſi ad ſceleratos, & peccatores? Annuntia inquit, populo meo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Denique ſi dura fronte ſunt, durato, & tu, contra tuam: nihil tam durum, quod duriori non cedat. Dominus ad Prophetam, Dedi frontem tuam, duriorem frontibus eorum.* Finge igitur, huc Baronij orationem ſpectaſſe, idque optimum, ac ſapientiſſimum Cardinalem, ſuaſiſſe Pontifici, vt minus rectas Venetorum leges, iugularet, & quicquid erat, ſacris Canonibus repugnans de medio tolleret, & Eccleſiaſticos ritus, ſacroſque canones in eam Remp. induceret.

[a] Lib. 4.

Cæterum quod ais, Seruinum docuiſſe, in illa Nouiodunenſi cauſa, canones pro Eccleſiaſtica libertate, vim nullam habere; quoniam quid Seruinus dicat, non explicas, nullum reſponſioni locum reliquiſti: quis enim confutet, quod omnino non nouit? Contra verò omnis catholica Eccleſia, eos tanti facit, vt exiſti-

tuet,

met, illos vniuerſim; ne ſummi quidem Pontificis auctoritate, abrogari poſſe. Miror autem Seruinum, ex Concilio Mileuitano proferre, quod in eo quidem nuſquam extat; legitur autem in Concilio [a] Toletano iij. Deſine verò Gallicani Regni priuilegia, tam quam iura Regia, omnibus principibus proponere: noli Venetam cauſam, cum omnium Principum cauſa, coniungere, quandoquidem nemo catholicorum principum, hanc Venetorum licentiam, ſibi audet vſurpare; quam ne ipſi quidem Veneti ſemper probarunt: ſiquidem alias, [b] cum auitam pietatem, ac religionem maximè colerent, à Pontifice moniti, perſimiles leges, olim latas, irritas eſſe iuſſerunt. Et non ante multos annos, præter ſacramentum, quo ſeſe Iulio ij. obſtrinxerunt, Concilij Trident. decreta promulgarunt, ſeque illis obtemperaturos, profeſſi ſunt. Verendum igitur eſt, ne dum recentes Senatus leges tueris, ſuperiorum Senatorum, ac Ducum, ſententiam damnes. Neque verò inficiari potes leges ciuiles, ſacris Canonibus iure ſubijci, & plurimas Imperatorum ſanctiones, Canonum auctoritate fuiſſe [c] antiquatas.

Quæ cum ita ſint, Venetos tuos, & amicos, & fœderatos mone, vt ſibi perſuadeant (quod alicubi verè ſcripſit [d] Bernardus) ſummum victoriæ genus eſſe, diuinæ cedere Maieſtati, & auctoritati Matris Eccleſiæ non reluctari, ſummum eſſe honorem, & gloriam. Meminerint (quòd monet [e] Auguſtinus) *ad Reges ſeculi Chriſtianos pertinere, vt temporibus ſuis, pacatam velint Matrem ſuam Eccleſiam habere, vnde ſpiritualiter nati ſunt.* Et [f] Fulgentium, piè ſcribentem, audiant, Imperatorem non ideo immortalem vitam ex-

a *Cap.13.habetur apud Grat. 11. q. 1.c.inolita.*

b *Extat Epi. Duc. Paſqual. Maripe. ad Pium ij.* Item *ſolemn. ſacra quo ſe Iulio ij. obſtrinxerunt.* Denique *breu. Greg. xij. Eugen. iv. & Clem. vii. quib. Eccleſiaſtica libertas apud Venetos defenditur.*

c *d.10.c.1.c. lege. c. non licet. c. certũ eſt. c. conſtitutiones c. quoniã. d.96. c. ſi* Imperator. *in fine. 11.q.3.c. ſi dominus 33.q.2. c. inter. l. priuil. C. de ſacro. priuil. & ibi Gloſ.*

d *Ep.185.*

e *Tract.11.in Io.*

f *lib. de prædeſ. & gra. Chri.*

pectare, quod apicem terreni principatus acceperit; *Sed ſi in Imperiali culmine, recta fide viuat, & vera cordis humilitate præditus, culmen Regiæ dignitatis, ſanctæ religionis ſubijciat?* Nec ſibi ob fidei integritatem, quam voce profitentur temerè blandiantur. Verè enim dictum eſt à Beatiſſimo Martyre [a] Cypriano. *Qui cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit, in Eccleſia ſe eſſe non confidat.* Et in eandem ſententiam Auguſtinus, [b] *Teneamus*, ait, *fratres mei, vnitatem, præter vnitatē, & qui facit miracula nihil eſt.* [c] Alibi vero. *Quemadmodum membrum ſi præcidatur, ab homines viui, corpore, non poteſt tenere ſpiritum vitæ; ſic homo, qui præciditur, de Chriſti iuſti corpore, nullo modo poteſt tenere ſpiritum iuſtitiæ, etiam ſi figuram membri teneat, quam ſumpſit in corpore.* Intelligant, ſe Principes quidem eſſe, ſummo imperandi iure præditos; ſubeſſe tamen præceptis Apoſtolicis; de quibus [d] Gregorius IV. hunc in modum ſcripſit; *Præceptis Apoſtolicis non dura ſuperbia reſiſtatur, ſed per obedientiam, quæ à Sancta Romana Eccleſia, & Apoſtolica auctoritate iuſſa ſunt, ſalutifere impleantur; ſi eiuſdem ſanctæ Dei Eccleſia, quæ eſt caput veſtrum, communionem habere deſideratis.* [e] Alio item loco, *Nulli fas eſt velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ Sedis præcepta, nec noſtræ diſpoſitionis miniſterium.* Neque aliter de Romana Sede loquitur [f] Stephanus. *Quicquid illa ſtatuerit*, inquit, *quicquid ordinat, perpetuò, & irrefragabiliter obſeruandum eſt.* [g] Nicolaus verò II. Mediolanenſes Romani Pontificis Imperium detrectantes, hunc in modum alloquitur; *Qui autem Romanæ Eccleſiæ priuilegium, ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum capite, traditum, auferre conatur, hic proculdubio,*

a lib. de vnit. eccl. habetur. d. 93. c. qui cathedram.

b Tract. 13. in Io. habetur. 1. q. 1. c. teneamus.

c Epiſt. 50. apud Grat. 23. q. 7. cap. quemadmodum.

d d. 12. cap. præceptis.

e d. 19. c. nulli.

f d. 19. cap. enim vero.

g d. 22. c. oēs. cui conſentiunt D. Tho. opuſc. contra impugnat. relig. & 4. cont. Gent. c. 76. Antonin. 3. p. tit. 22. c. 6. §. 5. Nicol. 1. ad Micha. Imp.

bio, in hæreſim labitur, & cum ille vocetur iniuſtus, qui videlicet aliarum Eccleſiarum iura violat, *hic eſt proculdubio, dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui aduerſus illam agit, quæ mater eſt fidei; & ille contumax inuenitur, qui eam cunctis Eccleſiis, prætuliſſe cognoſcitur.* Addo plurium Pontificũ conſenſu,[a] Damaſi,[b] Adriani,[c] Gregorij, eiuſdem[d] Nicolai hoc grauiſſimum crimen cenſeri, & piaculum in Spiritum ſanctum in ipſis etiam Regibus, graui anathemate feriendum. Deſine porrò monere Pontificem, vt ſuis abſtineat querimonijs, imprecationibus, & maledictis; noſti enim hæc eſſe ſalutaria, interdum etiam neceſſaria medicamenta,[e] niſi quis adeò ſit perdita, ac deſperata valetudine, vt morbi malignitate peruincente, ipſa antidota corrumpantur, & fiant aconitis deteriora. Iam de priuilegijs, quibus Veneti, à Sede Apoſtolica liberaliſſimè ornati ſunt, quid attinet verba facere. Vtinam illi, intra fines ſibi præſcriptos continuiſſent ſeſe, numquam profectò, iuſtam Pontificis ſeueritatem experti eſſent. Sanctiſſimus autem Pontifex, non modo non reſcindit, quæ à maioribus ſancita ſunt, ſed hoc ipſum queritur, ea temerè, ab ijs fuiſſe violata, quorum vtilitati conceſſa erant. Cæterum Venetos tuos nullis rationum momentis iuuari, omnibus veritatis viribus deſtitui, humani, diuinique iuris auctoritate damnari, omnium Chriſtianorum ſuffragijs explodi, quamdiu denique cenſuris impliciti tenentur, in eo periculo verſari, quod duo ſummi Pontifices[f] Vrbanus II. &[g] Gregorius VII. grauiſſimis verbis minantur, ne ipſe quidem, Gallofrance, ignorare potes. Contra verò Pontificiæ ſententiæ, atque cenſuræ ſummam

a 25. q. 1. c. violatores.
b ibid. c. generali.
c lib. 2. ep. 7. habet. ibid q. 1. c. hac conſona.
d 25. q. 2. c. ſi quis dogmata.
e Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. 2. q. 1. cap. multi. 16. q. 2. c. viſis. 24 q. 3. c corripiantur, & c. notandum c. reſecandæ. ex D. Hier. ad Gall. 5. Proſp. lib. 2 de vita contempl. c. cum medicinalis de ſent. excom. in 6. Panor. c. per venit. de exceſ. prælat.
f II. c. nos ſanctorum 15. q. 6.
g Ibid. c. iurator.

mam æquitatem, ac propè dixerim [a] neceſſitatem; plurimorum Pontificum exempla, [b] doctiſſimorum virorum placita, [c] communis catholicorum conſenſus, Principum, atque Imperatorum leges, Conciliorum canones, Sedis Apoſtolicæ reſponſa, vno verbo, omnia, tum ciuilia, tum eccleſiaſtica iura confirmant. Nec quiſquam eam, hactenus impugnare auſus eſt, qui non idem, de Pontificia poteſtate, aliter ſentiret, ac loqueretur, quam fides catholica, ſentiendum, & loquendum præſcribat. Itaque boni omnes magnopere mirantur cur tibi venerit in mentem fatalē diem Vrbi, & Orbi fruſtra ominari. Stabit enim Eccleſia quandiu ſtabit mundus; & quicunque aduerſus illam, excitabuntur, ſiue tyrannorum conatus, ſiue hæreticorum impetus, ſiue impiorum̄ eruptiones; quaſi fluctus ad ſcopulum alliſi illico frangentur & deficient. Polliceris ad extremum quartæ legis defenſionem, quæ de bonis emphyteuticis agit, quam dum auide expecto, Deum immortalem ſupplex precabor, vt ſuo numine Venetos benignè aſpiciat, & illis quidem, ſaniorem mentē, tibi vero, ſalubriora cōſilia adſpiret.

a *d. 83. c. error d. 86. c. facientis Leo Pont. Epiſ. 3. 84. ſeu 86.*

b *Recenſentur in ſentent. interdicti.*

c *D. Thom. 2 2. q. 43. a. 3. Alber. mag. in 4. d. 18. a. 18. q. 1. Couar. c. alma mater. §. 9. n. 3. Victor. relect. 1. de poteſt. eccleſ. prop. 6. & 8. n. 14. Gloſ. c. in iſtis. d. 4. & c. 1. d. 20. Pan. c. ne innitaris n. 3. de conſti. Felin. ibid. n. 5.*

F I N I S.